

Bank Spółdzielczy
w Starogardzie Gdańskim
Rok założenia 1897

Ujawnienie informacji Banku Spółdzielczego w Starogardzie Gdańskim

**według stanu
na dzień 31.12.2017 roku**

dotyczących ryzyka, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń i innych informacji zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

I. WSTĘP

1. Bank zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 575/2013 z dnia 26.06.2013r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych dokonuje ujawnienia informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących profilu ryzyka Banku, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń oraz innych informacji zawartych w niniejszym dokumencie według stanu na dzień 31.12.2017r.
2. Niniejsza Informacja stanowi realizację „Zasad polityki informacyjnej w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim” wprowadzone Uchwałą ZBS Nr 17./2017 z dnia 08.03.2017r
3. Bank w zakresie ujawnianych informacji nie stosuje pominięcia informacji uznanych za nieistotne, zastrzeżone lub poufne.
4. Wszelkie dane liczbowe zostały wyrażone w tysiącach złotych , z wyjątkiem sytuacji gdzie zastosowano inną miarę szczegółowo opisaną przy prezentowanych danych.
5. Informacje prezentowane są w formie papierowej w sekretariacie Centrali Banku przy ul. Rynek 8, 83-200 Starogard Gdański oraz na stronie internetowej www.bs-starogard.pl
6. W 2017r. BS w Starogardzie Gdańskim prowadził swoją działalność poprzez:
  - a) Centralę Banku przy ul. Rynek 8 w Starogardzie Gdańskim oraz filie:
    - Nr 1 w Starostwie Powiatowym w Starogardzie Gdańskim przy ul. Kościuszki 17
    - Nr 2 przy ul. Wybickiego 13 w Starogardzie Gdańskim
    - Nr 3 w Urzędzie Miasta w Starogardzie Gdańskim przy ul. Gdańskiej 6
    - Nr 5 w Galerii Neptun przy ul. Pomorskiej 7
    - Filia w Bobowie przy ul. Gdańskiej 12
  - b) Oddział w Skarszewach przy ul. Kościuszki 33 oraz filie:
    - Nr 1 w Skarszewach os. Sikorskiego 13
    - Nr 2 w Skarszewach Pl. Gen. Hallera 18
    - Nowej Karczynie przy ul. Kościerskiej 3c
    - Liniewie przy ul. 1000-lecia 2a
  - c) Oddział w Lipuszu przy ul. Wybickiego 11 oraz filie:
    - w Dziemianach przy ul. 8 marca 3
    - w Kaliszu przy ul. Pomorskiej 30
  - d) Oddział w Starej Kiszewie przy ul. Tysiąclecia 1 fDziałalność operacyjna prowadzona była także za pośrednictwem bankowości internetowej oraz sieci bankomatów.

II. CELE I STRATEGIE ZARZĄDZANIA POSZCZEGÓLNYMI RODZAJAMI RYZYKA

1. Strategie i procesy zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się zgodnie ze „Strategią zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim” wprowadzoną przez Zarząd i zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Banku. Strategia jest zgodna z założeniami „Strategii Banku Spółdzielczego w Starogardzie Gdańskim na lata 2016-2020”.

„Strategia zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim” jest powiązana również ze „Strategią zarządzania i planowania kapitałowego w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim”, a także Zasadami w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku.

Podjęcie ryzyka zmusza Bank do koncentrowania uwagi na powstających zagrożeniach, poszukiwania form obrony przed zagrożeniami i dostosowywania działalności do zmieniających się warunków zewnętrznych, ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

W celu przeprowadzania procesów wymienionych w ust. 1 realizowane są zadania, związane z analizą wartości podstawowych mierników charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka.

Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy: dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu, stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki, monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka.

Bank zarządza rodzajami ryzyka uznanymi przez Bank za istotne zgodnie z obowiązującymi wewnętrznymi regulacjami zarządzania tymi rodzajami ryzyka.

Na system zarządzania każdym rodzajem ryzyka składa się:

- 1) procedura opisująca zasady zarządzania ryzykiem,
- 2) identyfikacja, pomiar i monitorowanie,
- 3) system limitów ograniczających ryzyko,
- 4) system informacji zarządczej,
- 5) odpowiednio dostosowana organizacja procesu zarządzania

Do rodzajów ryzyka uznanych przez Bank za istotne, zaliczane są:

- 1) ryzyko kredytowe (w tym EKZH, DEK),
- 2) ryzyko koncentracji,
- 3) ryzyko operacyjne
- 4) ryzyko walutowe
- 5) ryzyko płynności
- 6) ryzyko stopy procentowej
- 7) ryzyko kapitałowe
- 8) ryzyko braku zgodności

Ryzyko kredytowe

Cele strategiczne w zakresie ryzyka kredytowego obejmują:

- 1) wdrożenie systemu zarządzania ryzykiem kredytowym zapewniającego stabilny rozwój optymalnego jakościowo portfela kredytowego;
- 2) dostarczanie Zarządowi Banku informacji o poziomie ryzyka kredytowego umożliwiających podejmowanie ostrożnościowych, zasadnych decyzji dotyczących działalności kredytowej Banku;
- 3) utrzymywanie jakości portfela kredytowego Banku, wyrażonej udziałem kredytów zagrożonych w kredytach ogółem na poziomie nie wyższym od **5%**.
- 4) utrzymywanie pokrycia rezerwami celowymi należności zagrożonych od podmiotów sektora niefinansowego i instytucji rządowych lub samorządowych na poziomie co najmniej **30 %**;
- 5) ograniczanie ryzyka utraty wartości aktywów, wynikającego z pozostałych (poza kredytami) aktywów Banku.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) stosowanie odpowiednich standardów zawartych w regulacjach kredytowych, w szczególności dotyczących oceny zdolności kredytowej klientów Banku oraz prowadzenia monitoringu kredytów;
- 2) ustanawianie skutecznych i adekwatnych do ponoszonego ryzyka zabezpieczeń spłaty kredytów, w szczególności weryfikacja ich wartości i płynności, zarówno podczas oceny wniosku kredytowego, jak i w ramach prowadzonego monitoringu, ograniczanie ryzyka prawnego w procesie ustanawiania zabezpieczeń;
- 3) inwestowanie nadwyżek zgromadzonych środków na lokatach w Banku Zrzeszającym lub za pośrednictwem Banku Zrzeszającego w innych instrumentach finansowych w ramach limitów ustanowionych przez System Ochrony SGB; Bank zakłada, że maksymalna kwota instrumentów finansowych, innych niż wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP nie może przekroczyć **75%** funduszy własnych Banku.
- 4) utrzymywanie w bilansie Banku głównie portfeli aktywów o charakterze bankowym, Bank dopuszcza inwestowanie w aktywa o charakterze handlowym, niemniej jednak skala działalności handlowej będzie nieznacząca;
- 5) utrzymywanie aktywów obciążonych najwyższym ryzykiem kredytowym, tj. portfela kredytów podmiotów niefinansowych na poziomie **75%** ich udziału w sumie bilansowej powiększonej o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania.

Ryzyko koncentracji

Cele strategiczne Banku w zakresie ryzyka koncentracji obejmują:

- 1) utrzymywanie umiarkowanie zdywersyfikowanego portfela kredytowego w zakresie uwarunkowanym terenem działania Banku;
  - 2) bezwzględne przestrzeganie limitów koncentracji dużych ekspozycji określonych w CRR.
1. Bank realizuje cele strategiczne poprzez:
- 1) angażowanie się Banku w branże, w których obsłudze Bank posiada wieloletnie doświadczenie;
  - 2) ograniczenie kredytowania klientów, których zaangażowanie w Banku wyniosłoby **20%** uznanego kapitału, z zastrzeżeniem, że w indywidualnie uzasadnionych przypadkach dotyczących klientów, którzy jednocześnie posiadają bardzo dobrą sytuację ekonomiczno-finansową i przedstawiają bardzo dobre prawne zabezpieczenie kredytu, wskaźnik ten może wynieść maksymalnie **25%** uznanego kapitału;
  - 3) ograniczanie ryzyka koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia w postaci hipoteki poprzez opracowanie i stosowanie odpowiednich standardów postępowania dotyczących zarządzania ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

Ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (EKZH)

Cele strategiczne Banku w zakresie ryzyka związanego z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie obejmują:

- 1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie;

- 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem kredytów zabezpieczonych hipotecznie mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
- 3) utrzymywanie udziału portfela kredytów zagrożonych zabezpieczonych hipotecznie na poziomie nie wyższym od **5 %** całego portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie;
- 4) zaangażowanie się w ekspozycje kredytowe zabezpieczone hipotecznie maksymalnie do **85 %** ich udziału w portfelu kredytowym.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) udzielanie kredytów zabezpieczonych hipotecznie, tym klientom detalicznym w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik DtI) nie przekracza:

dla okresu kredytowania do 5 lat:

- a) 60% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego nie przekracza jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw,
- b) 65% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza poziom jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw i nie przekracza dwukrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw,
- c) 70% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza dwukrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw,

dla okresu kredytowania powyżej 5 lat:

- a) 50% w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego nie przekracza jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw,
- b) 60% w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza poziom jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw i nie przekracza dwukrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw,
- c) 65% w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza dwukrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw,

- 2) stosowanie limitów LtV, na maksymalnym poziomie:

- a) 80% wartości nieruchomości – w przypadku kredytów mieszkaniowych udzielonych na okres do 300 miesięcy (25 lat), wliczając w to okres karencji;
- b) 90% wartości nieruchomości - przypadku ekspozycji kredytowych zabezpieczonych na nieruchomościach mieszkalnych, gdy część ekspozycji przekraczająca 80% LtV jest odpowiednio ubezpieczona lub kredytobiorca przedstawił dodatkowe zabezpieczenie w formie blokady środków na rachunku bankowym lub poprzez zastaw na denominowanych w złotych dłużnych papierach wartościowych Skarbu Państwa lub NBP;
- c) 70% wartości nieruchomości – w przypadku kredytów mieszkaniowych udzielonych na okres powyżej 300 miesięcy (25 lat), wliczając w to okres karencji;
- d) 50% wartości nieruchomości – w przypadku pożyczek hipotecznych;
- e) 60% wartości nieruchomości – w przypadku kredytów konsumpcyjnych zabezpieczonych hipotecznie;
- f) 75% wartości nieruchomości - w przypadku ekspozycji kredytowej zabezpieczonej na nieruchomości komercyjnej;

- 3) kierowanie oferty kredytów hipotecznych głównie do klientów detalicznych, rolników i sektora MSP (małe i średnie przedsiębiorstwa), preferowanie zabezpieczeń

- hipotecznych w postaci gruntów rolnych i nieruchomości mieszkalnych, stosowanie maksymalnego okresu kredytowania **30** lat;
- 4) stosowanie ostrożnego podejścia do wycen nieruchomości, m.in. poprzez:
    - a) dokonywanie weryfikacji wycen przez pracowników posiadających odpowiednie przeszkolenie;
    - b) zlecanie ponownych wycen, jeżeli w ocenie Banku wartość nieruchomości obniżyła się o maksymalnie **20 %** i jeżeli zabezpieczenia ekspozycji Banku na tej nieruchomości pomniejszają podstawę naliczania rezerw celowych.

Ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych (DEK)

Cele strategiczne Banku w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych obejmują:

- 1) wdrożenie, weryfikacja i aktualizacja zasad zarządzania ryzykiem w obszarze związanym z detalicznymi ekspozycjami kredytowymi, które będą uwzględniały w sposób adekwatny do skali prowadzonej działalności zapisy dobrych praktyk w zakresie zarządzania detalicznymi ekspozycjami kredytowymi;
- 2) prowadzenie działalności w zakresie związanym z udzielaniem detalicznych ekspozycji kredytowych mającej na celu utrzymanie zaangażowania na nieistotnym poziomie;
- 3) utrzymywanie udziału portfela detalicznych ekspozycji zagrożonych na poziomie nie wyższym od **5 %** całego portfela detalicznych ekspozycji kredytowych;
- 4) zaangażowanie się w detaliczne ekspozycje kredytowe maksymalnie do **15 %** ich udziału w portfelu kredytowym.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) przyjęcie maksymalnego okresu kredytowania dla detalicznych ekspozycji kredytowych na **5** lat;
- 2) udzielanie kredytów detalicznych tym klientom w przypadku których poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych do dochodów tych klientów (wskaźnik Dtl) nie przekracza:
  - a) 60% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego nie przekracza jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw,
  - b) 70% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza poziom jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw i nie przekracza dwukrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw,
  - c) 80% - w przypadku, gdy dochód klienta detalicznego przekracza dwukrotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw.”

Ryzyko operacyjne

Cele strategiczne w zakresie ryzyka operacyjnego obejmują:

- 1) optymalizację efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania;
- 2) racjonalizację kosztów;
- 3) zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
- 4) automatyzację procesów realizowanych w Banku, pozwalającą w sposób bezpieczny zredukować ryzyko wynikające z błędów ludzkich;

wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym.

1. Bank realizuje cele strategiczne poprzez opracowanie i wdrożenie:
  - 1) systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, adekwatnego do profilu ryzyka Banku;
  - 2) systemu zarządzania zasobami ludzkimi, który pozwala na stworzenie kultury organizacyjnej wspierającej efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
  - 3) skutecznego systemu kontroli wewnętrznej pozwalającego na monitorowanie i korygowanie wykrytych nieprawidłowości (w szczególności w obszarach najbardziej narażonych na ryzyko);
  - 4) odpowiednich warunków technicznych (w tym technologicznych) wspierających w sposób bezpieczny działalność Banku i przetwarzane przez niego informacje;
  - 5) procedur opisujących istniejące w Banku procesy, które regularnie są dostosowywane do zmieniających warunków otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego;
  - 6) planów awaryjnych i planów zachowania ciągłości działania Banku.

Ryzyko walutowe

Cele strategiczne Banku w zakresie ryzyka walutowego obejmują:

- 1) obsługę klientów Banku w zakresie posiadanych uprawnień walutowych,
- 2) zapewnienie klientom Banku kompleksowej obsługi w zakresie prowadzenia rachunków walutowych bieżących i terminowych, obsługi kasowej, realizacji przelewów otrzymywanych i wysyłanych za granicę oraz wykonywania innych czynności obrotu dewizowego za pośrednictwem Banku Zrzeszającego.
- 3) minimalizowanie ryzyka walutowego.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) dążenie do utrzymania domkniętych indywidualnych pozycji walutowych, tak aby pozycja walutowa całkowita nie przekroczyła 2% funduszy własnych Banku;
- 2) prowadzenie transakcji wymiany walut z Bankiem Zrzeszającym polegających na zagospodarowaniu nadwyżek środków walutowych oraz domykaniu otwartych pozycji walutowych Banku; transakcje walutowe nie mają charakteru spekulacyjnego;
- 3) utrzymywanie relatywnie wysokiego poziomu aktywów płynnych w walutach obcych;
- 4) podnoszenie kwalifikacji kadry oraz ścisłą współpracę w tym zakresie z Bankiem Zrzeszającym;
- 5) niedokonywanie transakcji w walutach niewymienialnych.

Ryzyko płynności

Cele strategiczne Banku w zakresie ryzyka płynności obejmują:

- 1) zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonywania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty;
- 2) zapobieganie powstania sytuacji kryzysowej, zwłaszcza z powodu czynników wewnątrzbankowych oraz posiadanie aktualnego i skutecznego planu awaryjnego na wypadek wystąpienia takiej sytuacji,
- 3) utrzymywanie przez Bank aktywów nieobciążonych na minimalnym poziomie stanowiącym zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się scenariuszy warunków skrajnych płynności w „horyzoncie przeżycia” wynoszącym 30 dni.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) realizowanie strategii finansowania, o której mowa w ust. 3;
- 2) pozyskiwanie depozytów o możliwie długich terminach wymagalności, tak aby Bank mógł otwierać po stronie aktywnej pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym;

- 3) utrzymywanie na bezpiecznym poziomie nadzorczych miar płynności, przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów z tym związanych;
- 4) utrzymywanie wymogu pokrycia płynności (wskaźnika LCR) oraz stabilnego finansowania (wskaźnika NSFR) na wymaganym przepisami poziomie;
- 5) finansowanie na bezpiecznym poziomie kredytów powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne;
- 6) utrzymywanie płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku;
- 7) zapewnienie globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej posiadanie skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych) na poziomie nieujemnym;
- 8) dążenie do podnoszenia stabilności źródeł finansowania głównie poprzez pozyskiwanie środków od gospodarstw domowych po akceptowalnej cenie;
- 9) identyfikacja wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności w zależności od stwierdzonego charakteru zagrożenia postępowanie według procedur awaryjnych określonych w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem płynności.

Ryzyko stopy procentowej

Cele strategiczne Banku w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmują:

- 1) optymalizacja wyniku odsetkowego w warunkach zmienności rynkowych stóp procentowych;
- 2) ograniczanie negatywnego wpływu zmian stóp procentowych poprzez doskonalenie narzędzi pomiaru i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
- 3) utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach ustanowionych limitów opisanych w wewnętrznej procedurze dotyczącej zasad zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Bank realizuje cele strategiczne poprzez:

- 1) ograniczenie ryzyka stopy procentowej tylko do portfela bankowego i tylko do pozycji wynikających z produktów bilansowych;
- 2) ograniczenie kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeszacowania powyżej 1 roku do maksymalnie 1 % sumy bilansowej;
- 3) zmniejszanie ryzyka bazowego poprzez stosowanie dla produktów klientów stóp bazowych w postaci stawek własnych Banku (w zakresie przewidzianym w przepisach prawa) - zwłaszcza dla aktywów wrażliwych,
- 4) ograniczanie ryzyka opcji klienta poprzez zmianę oprocentowania za opcję, zwłaszcza dla możliwości zerwania depozytu przed umownym terminem;
- 5) dążenie do wypracowywania jak największych przychodów pozaodsetkowych.

Ryzyko kapitałowe

Długoterminowe cele kapitałowe Banku:

- 1) dążenie do zapewnienia odpowiedniej struktury oraz systematycznego wzrostu funduszy własnych, adekwatnych do skali i rodzaju prowadzonej działalności;
- 2) ograniczenie wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko do rodzajów ryzyka przewidzianych przez przepisy prawa przy założeniu braku prowadzenia działalności handlowej;

- 3) dążenie do osiągnięcia minimalnej wielkości łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie, o którym mowa w § 4 ust. 2 pkt 3) i ust. 3;
- 4) dążenie do osiągnięcia minimalnej wielkości współczynnika kapitału Tier I na poziomie o którym mowa w § 4 ust. 2 pkt 2 i ust. 3;
- 5) dążenie do osiągnięcia minimalnej wielkości współczynnika kapitału podstawowego Tier I na poziomie o którym mowa w § 4 ust. 2 pkt 1) i ust. 3;
- 6) obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie **85%**; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie **10,625%**;
- 7) dążenie do takiej struktury funduszy Tier I, aby kapitał rezerwowy stanowił **95%** funduszy Tier I;
- 8) dywersyfikacja funduszu udziałowego poprzez ograniczenie pakietu udziałów jednego członka do **5%** funduszu udziałowego; zwiększenie pakietu udziałów powyżej **5%** funduszu udziałowego wymaga zgody Spółdzielni;
- 9) przekazywanie na fundusze własne minimum **90%** nadwyżki bilansowej;
- 10) posiadanie zaangażowania w kapitał zakładowy (akcyjny) Banku Zrzeszającego na poziomie minimum **0,5%** sumy bilansowej Banku;
- 11) ograniczenie jednostkowego zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych, bankach krajowych, zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych Banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla celów określonych w pkt 3), 4) i 5); *(pominięto Bank Zrzeszający ponieważ w oparciu o zgodę KNF fundusze własne nie będą pomniejszane o takie zaangażowania)*
- 12) nie angażowanie się kapitałowe w podmioty będące Uczestnikami Systemu Ochrony, za wyjątkiem Banku Zrzeszającego;

Ryzyko braku zgodności

Zarządzanie ryzykiem braku zgodności oznacza:

- 1) efektywne przeciwdziałanie możliwościom wystąpienia naruszeń przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania,
- 2) sprawne i skuteczne podejmowanie działań naprawczych w sytuacji zidentyfikowania braku zgodności,
- 3) dążenie do zgodności regulacji wewnętrznych Banku z przepisami zewnętrznymi,
- 4) dążenie i dbałość o:
  - a) wizerunek zewnętrzny Banku rozumianego jako instytucja zaufania publicznego,
  - b) pozytywny odbiór Banku przez klientów,
  - c) przejrzystość działań Banku wobec klientów,
  - d) stworzenie kadry pracowniczej identyfikującej się z Bankiem, dobrze zorganizowanej wewnętrznie dla realizacji wspólnych celów wytyczonych przez Bank.

2. Struktura i organizacja zarządzania ryzykiem

W procesie zarządzania ryzykiem bankowym w Banku uczestniczą:

- 1) Rada Nadzorcza;
- 2) Zarząd;
- 3) Komitet Kredytowy - Komitet Kredytowy Banku;
- 4) Weryfikatorzy kredytowi;
- 5) Komitet ALCO - Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku;
- 6) komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku) odpowiedzialne za:
  - a) sprawozdawczość dla odbiorców zewnętrznych,

- b) zarządzanie nadwyżką środków,
- c) zarządzanie bieżącą pozycją walutową,
- d) sprzedaż kredytów,
- e) identyfikację i akceptację ryzyka kredytowego dla pojedynczych transakcji,
- f) pomiar, monitorowanie i kontrolę poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego,
- g) administrowanie bezpieczeństwem informacji (ABI) i systemów informatycznych (ASI).

Członkiem Zarządu nadzorującym zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku jest Prezes Zarządu.

Rada Nadzorcza Banku:

- 1) zatwierdza Strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, obejmujące m.in. możliwy do zaakceptowania ogólny poziom ryzyka Banku;
- 2) zatwierdza procedury dotyczące procesów:
  - a) szacowania kapitału wewnętrznego,
  - b) planowania i zarządzania kapitałowego;
- 3) zatwierdza strukturę organizacyjną Banku, zawartą w Regulaminie organizacyjnym, dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;
- 4) zatwierdza ogólne zasady polityki dotyczącej zmiennych składników wynagrodzeń;
- 5) zatwierdza plan pozyskania i utrzymania środków obcych stabilnych;
- 6) zatwierdza zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka;
- 7) sprawuje nadzór nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności rozumianym jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, a także zatwierdza założenia polityki Banku w zakresie ryzyka braku zgodności, ocenia efektywność zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- 8) sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze Strategią działania i planem finansowym Banku;
- 9) zapewnia wybór członków Zarządu posiadających odpowiednie kwalifikacje do sprawowania wyznaczonych im funkcji;
- 10) sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem występującym w działalności Banku oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego systemu, głównie poprzez zapoznawanie się z raportami i sprawozdaniami dotyczącymi oceny narażenia Banku na poszczególne rodzaje ryzyka (w tym ryzyka braku zgodności) i na ich podstawie dokonuje oceny stopnia efektywności i adekwatności zarządzania ryzykiem; ocenia, czy działania Zarządu w zakresie kontroli nad działalnością Banku są skuteczne i zgodne z polityką Rady Nadzorczej.

Zarząd Banku:

- 1) odpowiada za skuteczność systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzyka braku zgodności, systemu kontroli wewnętrznej, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz za nadzór nad efektywnością tych procesów;
- 2) odpowiada za zorganizowanie skutecznego procesu oceny adekwatności kapitałowej i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz nadzór nad jego efektywnością, wprowadzając w razie potrzeby niezbędne korekty i udoskonalenia;
- 3) wprowadza zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strukturę organizacyjną dostosowaną do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka;

- 4) wprowadza podział zadań realizowanych w Banku, który zapewnia niezależność funkcji pomiaru, monitorowania i kontrolowania ryzyka od działalności operacyjnej skutkującej podejmowaniem ryzyka przez Bank;
- 5) zatwierdza rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość dostosowaną do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku;
- 6) odpowiada za przejrzystość działań Banku, w szczególności za politykę informacyjną w zakresie działalności Banku, pozwalającą na ocenę skuteczności działania Rady Nadzorczej i Zarządu Banku w zakresie zarządzania Bankiem, monitorowania stanu bezpieczeństwa działalności Banku i za ocenę sytuacji finansowej Banku;
- 7) zapewnia zgodność działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa;
- 8) zapewnia, że Bank prowadzi politykę służącą zarządzaniu wszystkimi istotnymi rodzajami ryzyka w działalności Banku i posiada procedury w tym zakresie;
- 9) odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację polityki zmiennych składników wynagrodzeń;
- 10) uwzględnia rezultaty badań prowadzonych przez komórkę audytu wewnętrznego oraz biegłych rewidentów przy podejmowaniu decyzji w ramach zarządzania Bankiem;
- 11) przekazuje Radzie Nadzorczej, okresowe informacje przedstawiające w sposób rzetelny, przejrzysty i syntetyczny rodzaje i wielkość ryzyka w działalności Banku.

Jednostki i komórki organizacyjne:

Zarządzanie ryzykiem jest zorganizowane w sposób umożliwiający zapobieganie konfliktom interesów pomiędzy pracownikami, czy też jednostkami organizacyjnymi Banku.

Komórki organizacyjne Banku biorą udział w procesie zarządzania ryzykiem poprzez realizację celów zawartych w niniejszej strategii oraz zgodnie z regulaminem organizacyjnym Banku.

Weryfikatorzy kredytowi, Komitet Kredytowy i Komitet ALCO realizują zadania opisane w ich regulaminach funkcjonowania.

Komórki organizacyjne (lub wyznaczone osoby w Banku) uczestniczą w procesie zarządzania ryzykiem w ramach przypisanych im zadań w strukturze organizacyjnej Banku oraz w procedurach wewnętrznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

3. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka

1. Podstawę monitorowania procesu zarządzania ryzykiem w Banku stanowi formalnie ustanowiony system informacji zarządczej.
2. System sprawozdawczości zarządczej dostarcza informacji na temat:
  - 1) rodzajów i wielkości ryzyka w działalności Banku;
  - 2) profilu ryzyka;
  - 3) stopnia wykorzystania limitów wewnętrznych;
  - 4) wyników testów warunków skrajnych;
  - 5) skutków decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem.
3. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością umożliwiającą dostarczenie informacji o zmianach profilu ryzyka Banku.
4. Zakres oraz szczegółowość sprawozdań wewnętrznych są dostosowane do rodzaju raportowanego ryzyka oraz odbiorców informacji.
5. Rzetelność, dokładność oraz aktualność dostarczanych informacji zapewnia wprowadzony w Banku system kontroli wewnętrznej.

6. Szczegółowe zasady działania systemu informacji zarządczej reguluje w Banku odrębna procedura; ponadto w regulacjach dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego został określony w sposób ogólny zakres informacji zarządczej z obszaru, którego dotyczy regulacja; szczegółowy wykaz sprawozdań zarządczy określa odrębna regulacja.

4. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka oraz strategii i procesy monitorowania skuteczności zabezpieczeń i metod ograniczania ryzyka

1. Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.
2. Procedury wewnętrzne określają zasady ustalania i aktualizowania wysokości limitów oraz częstotliwości monitorowania ich przestrzegania i raportowania.
3. Poziom limitów wewnętrznych jest dostosowany do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka Banku oraz do poziomu limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB.
4. Analizy będące podstawą do określenia wysokości limitów wewnętrznych są sporządzane w formie pisemnej.
5. Bank określa wysokość limitów (w zależności od rodzaju ryzyka lub charakteru limitu) w oparciu o następujące przesłanki:
  - 1) analizę historyczną stopnia wykorzystania limitu;
  - 2) apetyt na ryzyko określony przez Radę Nadzorczą;
  - 3) analizę wpływu zrealizowania się limitu w maksymalnej wysokości na sytuację finansową Banku;
  - 4) wysokość ryzyka, którym jest obciążona pozycja objęta limitem.
6. Z zachowaniem limitów określonych w ustawie Prawo bankowe oraz limitów ustalonych w Systemie Ochrony SGB, Bank ustalił i weryfikuje wewnętrzne limity zaangażowań według kryteriów uwzględniających specyfikę ich działalności.
7. Procedury wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem określają sytuacje, w których dopuszczalne jest przekroczenie limitów wewnętrznych, określają warunki akceptacji przekroczeń oraz sposób postępowania w przypadku przekroczenia limitów wewnętrznych; Bank może określić limity dla których przekroczenie jest niedopuszczalne
8. Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych, dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka oraz ich wysokość, zatwierdza Zarząd Banku.

Przekroczenia limitów wewnętrznych są monitorowane i poddawane szczegółowej analizie – zadania te wykonują komórki organizacyjne wskazane w procedurach szczegółowych dotyczących zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.

5. Oświadczenie Zarządu na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem i ogólnego profilu ryzyka związanego ze strategią działalności zawiera Załącznik nr 1 do niniejszej Informacji

Strategia zarządzania ryzykiem zawiera cele definiujące apetyt na ryzyko Banku, rozumiany jako maksymalny, akceptowalny poziom ryzyka jaki Bank może ponosić.

Cele definiujące apetyt na ryzyko mają charakter wskaźników ilościowych, w tym limitów wewnętrznych, a także założeń dotyczących zasad zarządzania ryzykiem o charakterze jakościowym.

Tabela 1 Raport z realizacji ustalonego przez Radę Nadzorczą apetytu na ryzyko wyrażonego wskaźnikami ilościowymi na dzień 31.12.2017r.

					31.12.2017		
Lp.	Nazwa limitu	Wysokość limitu		limit (w tys. zł)	Wartość na dzień analizy w tys. zł	Udział na dzień analizy (w %)	Stopień (w %) realizacji limitu
Ryzyko kredytowe, w tym koncentracji							
1	Udział kredytów zagrożonych w kredytach ogółem	Max.	5%	11 134	4 644	2,09%	41,71%
2	Stopień pokrycia rezerwami celowymi należności zagrożonych	Min.	30%	1 393	3 736	80,45%	268,16%
3	Wartość instrumentów finansowych, innych niż wyemitowane przez Skarb Państwa lub NBP	Max funduszy własnych	75%	19 787	10 553	40,00%	53,33%
4	Wartość portfela o charakterze handlowym	Max 0,05 sumy bilans.	5%	20 752	14 011	3,38%	67,52%
5	Udział portfela kredytów podmiotów niefinansowych w sumie bilansowej powiększonego o zobowiązania pozabilansowe udzielone dotyczące finansowania	Max.	75%	340 205	240 618	53,05%	70,73%
6	Udział ekspozycji kredytowych Banku zabezpieczonych hipotecznie w łącznej wartości ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w sektorze bankowym	Max.	2%	11 542 221	155 072	0,03%	1,34%
7	Udział zagrożonych ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie ogółem	Max.	5%	7 754	215	0,14%	2,77%
8	Udział ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w portfelu kredytowym	Max.	85%	221 293	155 072	59,56%	70,08%
9	Udział detalicznych ekspozycji kredytowych Banku w łącznej wartości detalicznych ekspozycji kredytowych sektora bankowego	Max.	2%	2 905 856	12 719	0,01%	0,44%
10	Udział zagrożonych detalicznych ekspozycji kredytowych w detalicznych ekspozycjach kredytowych ogółem	Max.	5%	636	99	0,78%	15,57%
11	Udział detalicznych ekspozycji kredytowych w portfelu kredytowym	Max.	15%	39 052	12 719	4,89%	32,57%
Ryzyko walutowe							
1	Udział całkowitej pozycji walutowej w funduszach własnych	Max.	2%	528	332	1,26%	62,92%
Ryzyko płynności							
1	Ilość przypadków przekroczenia nadzorczej miary płynności M1, M2, M3, M4, LCR lub NSFR (w półroczu)	0		X	0	X	X
2	Finansowanie kredytów powiększonych o majątek trwały przez depozyty powiększone o fundusze własne (stan na koniec półroczu) (Obligo)	Min.	100%	407 435	235 045	173,34%	X
3	Ilość przypadków nie utrzymywania płynnościowej struktury bilansu na poziomie zapewniającym występowanie nadwyżki skumulowanych aktywów nad skumulowanymi pasywami w okresie do 1 roku oraz nadwyżki skumulowanych pasywów nad skumulowanymi aktywami w okresie powyżej 1 roku (w półroczu)	0		X	2	X	X
4	Ilość przypadków nie zapewnienia globalnej wypłacalności Banku, oznaczającej brak posiadania skumulowanej luki płynności (bez uwzględnienia zobowiązań pozabilansowych udzielonych i otrzymanych) na poziomie nieujemnym (w półroczu)	0		X	2	X	X
5	Udział depozytów podmiotów niefinansowych i instytucji rządowych oraz samorządowych w pasywach ogółem (stan na koniec półroczu) (Obligo/Suma bilansowa)	Min.	75%	311 282	381 052	91,81%	122,41%
Ryzyko stopy procentowej							
1	Udział kwoty pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych z terminami przeliczenia powyżej 1 roku w relacji do sumy bilansowej (luka)	Max.	1%	4 150	0	0,00%	0,00%
Ryzyko operacyjne							
1	Rotacja kadr (stosunek liczby zwolnionych i odchodzących na własną prośbę, z wyłączeniem przejść związanych z osiągnięciem wieku emerytalnego, pracowników do ogółu zatrudnionych)	Max. 3%	3%	X	3	3,30%	109,89%
2	Otwarte sprawy, w których Bank jest stroną pozwaną	Max. 1	1	X	0	X	0%
3	Nieostępność bankomatów (ilość bankomatów niedostępnych łącznie przez ponad 100 godzin w półroczu)	Max. 7	7	X	0	X	0,00%
4	Niedostępność bankowości elektronicznej w półroczu (z wyłączeniem godzin nocnych: 23.00-6.00)	Max. 30 godzin	30	X	16	X	53,33%
5	Zagrożenia ze strony złośliwego oprogramowania (dotyczy wszelkich aplikacji, programów, skryptów mających szkodliwe, przestępcze lub szkodliwe działanie)	Max.	2	X	0	X	0,00%
6	Liczba złożonych przez Klientów Banku skarg i reklamacji	Max.	15	X	3	X	20,00%
7	Liczba oszustw wewnętrznych	0		X	0	X	0
8	Liczba oszustw zewnętrznych	0		X	0	X	0
9	Stwierdzone przez sąd lub uprawnione instytucje zewnętrzne przypadki łamania istotnych zasad dotyczących zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	0		X	0	X	0
10	Suma szkód związanych z aktywami rzeczowymi	Max. 100 tys.	100	100	0	X	0,00%
11	Niedostępność istotnych systemów lub inne przyczyny uniemożliwiające obsługę klientów i zamknięcie placówki Banku	Max. 6 godz.	6	X	1	X	16,67%

6. System zarządzania

Zarząd Banku składa się z 3 stanowisk: Prezesa Zarządu, Wiceprezesa ds. finansowych oraz Wiceprezesa ds. handlowych

Członków Zarządu powołuje i odwołuje Rada Nadzorcza w głosowaniu tajnym. Powołanie Prezesa następuje za zgodą Komisji Nadzoru Finansowego w trybie przewidzianym w ustawie Prawo bankowe. Z wnioskiem o wyrażenie zgody występuje Rada Nadzorcza. Powołanie pozostałych członków Zarządu następuje na wniosek Prezesa Zarządu. Co najmniej dwóch członków Zarządu, w tym Prezes Zarządu, powinno posiadać kwalifikacje i doświadczenie zawodowe dające rękojmię prowadzenia działalności Banku z zachowaniem bezpieczeństwa wkładów i lokat w nim zgromadzonych oraz pozostawać z Bankiem w stosunku pracy związanym z pełnioną funkcją.

Bank, z uwagi na skalę działalności nie stosuje strategii zróżnicowania w zakresie wyboru członków Zarządu.

Bank utworzył Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku (ALCO), którego celem jest:

- efektywne kształtowanie struktury ilościowej i jakościowej aktywów i pasywów w celu optymalizacji dochodu
- monitorowanie poziomu i jakości zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego

Posiedzenia Komitetu ALCO odbywają się nie rzadziej niż raz w kwartale, w terminie wyznaczonym przez Przewodniczącego. W 2017r. odbyło się 6 posiedzeń.

Przepływ informacji w zakresie ryzyka kierowanych do Zarządu w Banku jest sformalizowany w regulacji wewnętrznej „Harmonogram raportowania w zakresie zarządzania ryzykami bankowymi”, gdzie określono: częstotliwość, zakres, odbiorców i terminy sporządzania raportów, informacji i sprawozdań dotyczących ryzyka.

Harmonogramem objęte są wszystkie rodzaje ryzyka uznawane przez Bank za istotne. Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowana do skali narażenia na ryzyko oraz odpowiedniej zmiany ekspozycji na ryzyko.

III. FUNDUSZE WŁASNE

Bank Spółdzielczy w Starogardzie Gdańskim wylicza fundusze własne zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami w tym zakresie na dzień 31.12.2017r., w szczególności zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013r. oraz Prawem Bankowym.

Fundusze własne Banku obejmują:

- 1) kapitał Tier I;
- 2) kapitał Tier II.

Kapitał Tier I Banku obejmuje:

1) kapitał podstawowy Tier I, na który składają się:

a) wpłacony fundusz udziałowy, z zastosowaniem przepisów:

Fundusz udziałowy Banku od 1 stycznia 2014 roku nie spełnia warunku zawartego w art. 28 ust. 1 lit. e CRR, który mówi, że instrumenty w kapitale podstawowym Tier I

muszą spełniać warunek „wieczystości”; w związku z tym Bank, zgodnie z zapisami CRR usuwa stopniowo z funduszy własnych fundusz udziałowy.

do czasu stosowania w Banku zmienionej Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających z dnia 7 grudnia 2000 roku, Bank wykazuje fundusz udziałowy w rachunku funduszy własnych, w ramach korekt okresu przejściowego, według następujących zasad:

- b) wpłacony fundusz udziałowy, z zastosowaniem przepisów,
- c) zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszone o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłych rewidentów, po uzyskaniu zgody KNF,
- d) niepodzielony zysk z lat ubiegłych, po uzyskaniu zgody KNF,
- e) w ramach skumulowanych, innych całkowitych dochodów:
  - fundusz z aktualizacji wyceny majątku trwałego,
  - kapitał z aktualizacji instrumentów dłużnych lub kapitałowych zakwalifikowanych do portfela „dostępne do sprzedaży”,
- f) kapitał rezerwowy (fundusz zasobowy i rezerwowy),
- g) fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej,
- h) w ramach innych przejściowych korekt kapitału podstawowego Tier I:
  - (ze znakiem minus) określoną wartością procentową funduszu z aktualizacji wyceny majątku trwałego;
  - (ze znakiem minus – co oznacza, że Bank usuwa z funduszy) określoną wartością procentową² zysków z wyceny instrumentów dłużnych lub kapitałowych zakwalifikowanych do portfela „dostępne do sprzedaży”,

2) pomniejszenia kapitału podstawowego Tier I:

- a) określona wartość procentowa wartości niematerialnych i prawnych wyceniona według wartości bilansowej (*zmienione podejście do pomniejszania o WNiP wynika z uwzględnienia przepisów przejściowych, docelowo całe WNiP będą pomniejszały kapitał podstawowy Tier I*),
- b) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do funduszy podstawowych Tier I, jeżeli KNF uznała, że miały one na celu sztuczne zwiększenie funduszy własnych Banku,
- c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji,
- d) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji,
- e) strata z lat ubiegłych, strata w trakcie zatwierdzania, strata netto bieżącego okresu, w tym utworzone rezerwy, których skutki nie zostały odniesione na fundusze, *Zasad wyznaczania łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko*)
- f) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności,
- g) pozycje, które należy odliczyć od pozycji dodatkowych w Tier I, których wartość przekracza wartość kapitału dodatkowego Tier I;
- h) dodatkowe korekty wartości jako 0,1% sumy wartości wycenionych według wartości godziwej;

Kapitał dodatkowy Tier I, który stanowią instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art. 52 CRR,

3) kapitał dodatkowy Tier I, który stanowi:

- a) instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art. 52 CRR,
- b) w ramach korekt okresu przejściowego – obligacje zaliczone do funduszy własnych Banku na podstawie Uchwały KNF nr 314/2009 z dnia 14 października 2009 r. w sprawie innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy podstawowych banku, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy podstawowych banku;

4) pomniejszenia kapitału dodatkowego Tier I:

- a) określona wartość procentowa wartości niematerialnych i prawnych wyceniona według wartości bilansowej;
- b) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do dodatkowego kapitału podstawowego, jeżeli właściwy organ uznał, że miały one na celu sztuczne zwiększenie funduszy własnych Banku,
- c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do dodatkowego kapitału podstawowego podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji,
- d) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do dodatkowego kapitału podstawowego podmiotów sektora, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji,
- e) pozycje, które należy odliczyć od pozycji Tier II, których wartość przekracza wartość kapitału Tier II.

Kapitał Tier II Banku obejmuje:

- 1) instrumenty kapitałowe spełniające warunki opisane w art. 63 CRR;
- 2) pożyczki podporządkowane;
- 3) rezerwę na ryzyko ogólne do wysokości 1,25% aktywów ważonych ryzykiem;
- 4) pomniejszenia kapitału Tier II:
  - a) wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe (krzyżowe powiązania kapitałowe) zaliczane do kapitału Tier II, jeżeli właściwy organ uznał, że miały one na celu sztuczne zwiększenie funduszy własnych Banku,
  - b) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do kapitału Tier II podmiotów sektora finansowego, jeżeli Bank nie dokonał znacznej inwestycji,
  - c) posiadane przez Bank bezpośrednio, pośrednio i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach zaliczanych do kapitału Tier II, jeżeli Bank dokonał znacznej inwestycji.

Tabela nr 2 Fundusze własne na dzień 31.12.2017r.

L.p.	NAZWA	Kwota w tys. zł.
	KAPITAŁ PODSTAWOWY Tier I: instrumenty i kapitały rezerwowe	
1	Instrumenty kapitałowe i powiązane ažio emisyjne	0
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe)	207
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	25437
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	804
	Kapitał podstawowy Tier I: korekty regulacyjne	
7	Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-41
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-24
18	Posiadane przez instytucję bezpośrednie, pośrednie i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	0
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-65
29	Kapitał podstawowy Tier I	26383
	KAPITAŁ DODATKOWY Tier I: instrumenty	
36	Kapitał dodatkowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	0
	Kapitał dodatkowy Tier I: korekty regulacyjne	
43	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale dodatkowym Tier I	0
44	Kapitał dodatkowy Tier I	0
45	Kapitał Tier I (kapitał Tier I = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	26383
	KAPITAŁ Tier II: instrumenty i rezerwy	
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	
	Kapitał Tier II: korekty regulacyjne	
54	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10% oraz po odliczeniu kwalifikowanych pożyczki krótkich) (kwota ujemna)	0
57	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale Tier II	0
58	Kapitał Tier II	0
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	26383
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	194812
	Współczynniki i bufory kapitałowe	
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	13,55%
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	13,54%
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	13,54%

IV. WYMOGI KAPITAŁOWE

1. Skrótowy opis stosowanej metody szacowania kapitału wewnętrznego oraz przyjęty przez Bank poziom adekwatności kapitałowej

Bank Spółdzielczy w Starogardzie Gdańskim prowadzi wewnątrzbankowy proces adekwatności kapitału wewnętrznego (ICAAP), na który składają się:

- 1) określenie polityki zarządzania ryzykiem i kapitałem,

- 2) identyfikacja wszystkich rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku i określenie istotnych rodzajów ryzyka,
- 3) kwantyfikacja i agregacja ryzyka,
- 4) oszacowanie oraz alokacja kapitału wewnętrznego,
- 5) monitoring i kontrola ryzyka oraz kapitału wewnętrznego.

Bank dokonuje agregacji wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne, tym samym oblicza kapitał wewnętrzny w oparciu o metodę minimalnego wymogu kapitałowego.

Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego jest wyliczony regulacyjny wymóg kapitałowy.

Następnie Bank ocenia, czy regulacyjny wymóg kapitałowy w pełni pokrywa ryzyko kredytowe, operacyjne i walutowe i jeżeli jest to konieczne, to, zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami szacowania kapitału wewnętrznego, oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na te ryzyka.

Kapitał wewnętrzny stanowi sumę regulacyjnego wymogu kapitałowego, dodatkowych wymogów kapitałowych oraz wymogów kapitałowych na pozostałe istotne rodzaje ryzyka obliczonych zgodnie z obowiązującymi w Banku zasadami szacowania kapitału wewnętrznego.

Bank oblicza kapitał wewnętrzny na poszczególne rodzaje ryzyka uznane za istotne:

- 1) ryzyko kredytowe;
- 2) ryzyko operacyjne;
- 3) ryzyko walutowe;
- 4) ryzyko koncentracji;
- 5) ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej;
- 6) ryzyko płynności,
- 7) ryzyko kapitałowe.

Uznane za istotne ryzyko braku zgodności Bank pokrywa kapitałem wewnętrznym obliczonym dla ryzyka operacyjnego.

Przy obliczaniu dodatkowych wymogów kapitałowych na poszczególne ryzyka Bank przyjmuje następujące założenia:

- 1) kapitał wewnętrzny na poszczególne rodzaje ryzyka będzie obliczany jako koszt lub utracony przychód (za wyjątkiem ryzyka koncentracji), który może się pojawić w wyniku zaistnienia sytuacji nieoczekiwanej;
- 2) koszt lub utracony przychód, o którym mowa w pkt. 1) obliczany jest na podstawie testów warunków skrajnych, które Bank przeprowadza dla poszczególnych rodzajów ryzyka uznanych za istotne;
- 3) część lub całość kwoty , o której mowa w pkt. 2), Bank może zabezpieczyć z wyniku finansowego zaplanowanego na dany rok obrotowy;
- 4) poziom akceptowalnej straty lub utraconego przychodu Bank wyznacza (jako procent funduszy własnych Banku) w oparciu o następujące przesłanki:
  - a) wysokość planowanego wyniku finansowego na dany rok obrotowy,
  - b) poziom współczynnika wypłacalności,
  - c) plany kapitałowe,
- 5) dodatkowym wymogiem kapitałowym dla poszczególnych rodzajów ryzyka (za wyjątkiem ryzyka koncentracji i ryzyka operacyjnego) będzie kwota, o jaką koszt lub utracony przychód przekroczy akceptowalny poziom ryzyka, o którym mowa w pkt. 4)

Bank zarządza poziomem adekwatności kapitałowej poprzez jednoczesne kreowanie wielkości funduszy własnych oraz wpływanie na poziom generowanego ryzyka.

Bank przyjmuje minimalną wartość łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie **13,25%**, tym samym kapitał regulacyjny może stanowić maksymalnie **60%** funduszy własnych. Natomiast obciążenie kapitałem wewnętrznym funduszy własnych na maksymalnym poziomie **85%**; tym samym posiadanie wewnętrznego współczynnika kapitałowego na minimalnym poziomie **10,25%**;

Tabela nr 3 Regulacyjne i wewnętrzne wymogi kapitałowe na dzień 31.12.2017r.

Lp.	Rodzaj ryzyka	KWOTA w tys. zł
1	Ryzyko kredytowe	18 214
1a	regulacyjny wymóg kapitałowy	13 700
1b	dodatkowy wymóg kapitałowy	4514
2	Ryzyko operacyjne	1 885
2a	regulacyjny wymóg kapitałowy	1 885
2b	dodatkowy wymóg kapitałowy	0
3	Ryzyko walutowe	0
3a	regulacyjny wymóg kapitałowy	0
3b	dodatkowy wymóg kapitałowy	0
4	Ryzyko koncentracji	0
5	Ryzyko płynności	0
6	Ryzyko stopy procentowej	1703
7	Ryzyko kapitałowe	0
8	Całkowity wymóg kapitałowy	15 585
9	Kapitał wewnętrzny	21 802
10	Łączny kapitał (Tier I + Tier II)	26 383
11	Współczynnik kapitału podstawowego Tier I (%)	13,55%
12	Współczynnik kapitału Tier I (%)	13,54%
13	Łączny współczynnik kapitałowy (%)	13,54%
14	Wewnętrzny współczynnik wypłacalności (%)	9,68%

2. Kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem dla każdej z klas ekspozycji

Tabela nr 4 Kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem dla każdej z klas ekspozycji na dzień 31.12.2017r.

L.p	klasa ekspozycji	kwota w tys.zł.
1	ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	0
2	ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	284
3	ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	0
4	ekspozycje wobec instytucji	7
5	ekspozycje wobec przedsiębiorstw	1 392
6	ekspozycje detaliczne	5 865
7	ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	4 372
8	ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	347
9	ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	87
10	ekspozycje kapitałowe	285
11	ekspozycje pozostałe	1 061
	razem metoda standatdowa	13 700

V. KOREKTY Z TYTUŁU RYZYKA KREDYTOWEGO.

Definicje należności przeterminowanych i zagrożonych

Należnością przeterminowaną jest kredyt zapadły, który w dniu zapadalności powinien a nie został spłacony, środki pozostają na subkoncie kredytu zapadłego, określaną również jako należność w trakcie ściągania i od tego dnia należne są odsetki podwyższone od zadłużenia przeterminowanego.

Należności zagrożone to kredyty, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków zostały zaklasyfikowane przez Bank do kategorii: poniżej standardu, wątpliwej lub straconej;

3) Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania korekt wartości i rezerw

Opis stosowanego podejścia i metod przyjętych do ustalania rezerw celowych, zgodnych z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16.12.2008r. zawarty jest w „Procedurze klasyfikacji kredytów i zasad tworzenia rezerw celowych w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim” z póź. zmianami.

Ekspozycje kredytowe klasyfikuje się na podstawie:

- 1) kryterium terminowości spłaty kapitału lub odsetek w odniesieniu do:
  - a) ekspozycji kredytowych wobec Skarbu Państwa,
  - b) ekspozycji kredytowych wobec osób fizycznych, udzielonych na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego;

dwa niezależnych od siebie kryteriów:

- a) terminowości spłaty kapitału lub odsetek,

- b) sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika,
w odniesieniu do pozostałych ekspozycji kredytowych.

Przeglądów i klasyfikacji ekspozycji kredytowych dokonuje się według danych aktualnych na dzień przeprowadzania klasyfikacji.

Bank dokonuje przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych, co najmniej raz na koniec każdego kwartału.

Dokonując klasyfikacji podmiotu Bank bierze pod uwagę sytuację ekonomiczno-finansową dłużnika dokonaną na koniec każdego kwartału wg danych ekonomicznych kwartału poprzedniego, tj.:

- 1) do końca marca – według danych na koniec grudnia roku poprzedniego; przy czym jeżeli dłużnik nie posiada ostatecznych danych finansowych (rocznego sprawozdania finansowego, itp.), to przeglądu i klasyfikacji dokonuje się w oparciu o wstępne informacje finansowe, a po przedłożeniu zweryfikowanego rocznego sprawozdania finansowego, nie później niż do końca czerwca, dokonywana jest weryfikacja wstępnie przeprowadzonego przeglądu i klasyfikacji;
- 2) do końca czerwca – według danych na koniec marca;
- 3) do końca września – według danych na koniec czerwca;
- 4) do końca grudnia – według danych na koniec września.

Kryterium sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika stosuje się raz na rok, w oparciu o dane finansowe na koniec dowolnego kwartału (przy czym dla danego klienta odstęp pomiędzy kolejnymi przeglądami nie może być dłuższy niż 12 miesięcy) z uwzględnieniem zapisów zawartych w ust. 2 pkt 1), w przypadku ekspozycji kredytowych, spełniających łącznie następujące warunki:

- 1) ekspozycja jest zaklasyfikowana do kategorii „normalne”;
- 2) kwota ekspozycji łącznie z innymi ekspozycjami Banku wobec tego podmiotu nie przekracza mniejszej z poniżej wymienionych kwot:
  - a) równowartości kwoty:
    - 1.000.000,00 euro wobec jednostek samorządu terytorialnego,
    - 1.000.000,00 zł wobec pozostałych podmiotów,

8% uznanego kapitału Banku.

Bank dokonuje przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych w oparciu o terminowość spłat rat kapitałowych i odsetek częściej niż raz w miesiącu, przy czym opóźnienie w spłacie części należnej raty kapitałowej lub odsetkowej, w kwocie nieprzekraczającej 200 zł, nie wymaga przeklasyfikowania ekspozycji kredytowej do wyższej kategorii ryzyka. Wyznaczenie ilości dni przeterminowania, przeklasyfikowanie i utworzenie rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących dokonywane jest w pełni automatycznie przez system informatyczny Banku.

Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi wynikającymi z pożyczek i kredytów detalicznych, zaklasyfikowanymi do kategorii „normalne” oraz odpisy aktualizujące należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi tworzy się w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw oraz odpisów, stanowiącego 1,5% podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związanych z ekspozycjami kredytowymi.

Rezerwy celowe na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii "pod obserwacją", "poniżej standardu", "wątpliwe" i "stracone" oraz odpisy aktualizujące należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi tworzy się na podstawie indywidualnej oceny ryzyka obciążającego daną ekspozycję, jednak w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw oraz odpisów, stanowiącego w relacji do podstawy tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi:

- 1) 1,5 % - w przypadku kategorii "pod obserwacją";
- 2) 20 % - w przypadku kategorii "poniżej standardu";
- 3) 50 % - w przypadku kategorii "wątpliwe";
- 4) 100 % - w przypadku kategorii "stracone".

Wymagany poziom rezerw celowych na ryzyko związane z ekspozycjami kredytowymi zaklasyfikowanymi do kategorii „normalne”, o których mowa w ust.1 oraz do kategorii „pod obserwacją” wraz z odpisami aktualizującymi należności związane z tymi ekspozycjami kredytowymi może być pomniejszony o kwotę równą 25% rezerwy na ryzyko ogólne.

Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi tworzy się w ciężar kosztów.

Rezerwy celowe oraz odpisy aktualizujące należności związane z ekspozycjami kredytowymi rozwiązuje się po wygaśnięciu przyczyn ich utworzenia.

Zmniejszenia dokonuje się po terminie wydania odpowiedniej decyzji, nie później jednak niż w terminie najbliższej klasyfikacji.

Ekspozycje kredytowe stanowiące należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne odpisuje się w ciężar utworzonych na nie rezerw celowych.

Ekspozycje kredytowe, z wyłączeniem zobowiązań pozabilansowych lub inne aktywa umorzone, przedawnione lub nieściągalne zmniejszają uprzednio utworzone rezerwy oraz odpisy, w kwocie umorzonej, przedawnionej lub nieściągalnej.

4) Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej i średnia kwota ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy ekspozycji

Tabela nr 5 Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej i średnia kwota ekspozycji na dzień 31.12.2017r. w podziale na klasy ekspozycji.

L.p	klasa ekspozycji	kwota na 31.12.2017r.	średnia kwota w okresie od 01.01.2017 do 31.12.2017r.
1	ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	5333	3888
2	ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	17773	17935
3	ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	22	43
4	ekspozycje wobec instytucji	156308	155425
5	ekspozycje wobec przedsiębiorstw	25492	19065
6	ekspozycje detaliczne	129375	102895
7	ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	87500	107156
8	ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	3970	3308
9	ekspozycje związane z przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania	3002	2532
10	ekspozycje kapitałowe	3566	2873
11	ekspozycje pozostałe	23167	22738
	razem metoda standatdowa	455508	437857

5) *Struktura branżowa ekspozycji w rozbiciu na klasy ekspozycji*

Tabela Nr 6 Struktura branżowa ekspozycji w rozbiciu na klasy ekspozycji po zastosowaniu pomniejszeń

lp.	wyszczególnienie	Stan ekspozycji normalnych na 31.12.2017r.	Stan ekspozycji pod obserwacją na 31.12.2017r.	Stan ekspozycji zagrożone na 31.12.2017r.	Stan ekspozycji OGÓŁEM na 31.12.2017r.
1	Rolnictwo, łowiectwo leśnictwo i rybactwo	77 418	51	0	77 469
2	Górnictwo i wydobywanie	2 725	0	0	2 725
3	Przetwórstwo przemysłowe	27 044	0	0	27 044
4	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, gorącą wodę, parę wodną i powietrze do układów; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	784	0	0	784
5	Budownictwo	15 438	0	2 019	17 457
6	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych; włączając motocykle	26 338	1 949	53	28 340
7	Transport i gospodarka magazynowa	13 144	0	0	13 144
8	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10 367	0	0	10 367
9	Informacja i komunikacja	20	0	0	20
10	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 899	0	0	1 899
11	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	7 072	0	0	7 072
12	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2 328	0	0	2 328
13	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5	20	0	25
14	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	2 958	0	0	2 958
15	Edukacja	400	0	0	400
16	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	6 181	0	0	6 181
17	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacja	30	0	0	30
44	Inne	43 806	199	102	44 107
20	RAZEM	237 957	2 219	2 174	242 350

6) *Struktura ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji*

Poniżej uwzględniono ekspozycje kredytowe ogółem, z podziałem na klasy ekspozycji zgodnie ze „Strategią zarządzania ryzykiem w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim” oraz „Zasadami zarządzania ryzykiem kredytowym...” portfel kredytowy Banku tj. suma wszystkich ekspozycji kredytowych Banku, których wartość stanowi: nominalna wartość kapitału lub nominalna wartość zobowiązania pozabilansowego

Tabela Nr 7 Zapadalność ekspozycji na dzień 31.12.2017r.

termin	stan ekspozycji ogółem	ekspozycje w sytuacji normalnej	stan ekspozycji pod obserwacją	stan ekspozycji stracene
do 1 dnia	4566	63	50	4453
od1 do 7 dnia	38261	38243	11	7
od1 tyg. do 1m-ca	4082	3815	262	5
od 1 m-ca do 3 m-cy	8440	8421	13	6
od 3 m-cy do 6 m-cy	18241	18190	36	15
od 6 m-cy do 1 roku	29875	29736	104	35
od 1 roku do 2 lat	31014	30833	146	35
od 2 lat do 5 lat	68163	67686	425	52
od 5 lat do 10 lat	36511	35745	740	26
od 10 lat do 20 lat	17380	16971	396	13
od 20 lat	3812	3769	43	0
suma	260345	253472	2226	4647

W rozbiciu na istotne branże kwoty:

Tabela Nr 8 ekspozycje w rozbiciu na istotne branże wg wartości bilansowej netto

	wyszczególnienie	Stan ekspozycji zagrożone na 31.12.2017r.	w tym: Stan ESP prowizji 31.12.2017r.	w tym: Stan REZERW 31.12.2017
1	Rolnictwo, łowiectwo leśnictwo i rybactwo	0	0	395
2	Budownictwo	2 019	0	2 704
3	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych; włączając motocykle	53	0	397
4	Transport i gospodarka magazynowa	0	0	21
5	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	0	7
6	Inne	102	1	0
RAZEM		2 174	1	3 524

9) Kwoty ekspozycji zagrożonych – przedstawione oddzielnie, obejmujące kwoty korekt wartości i rezerw

Tabela Nr 9 Ekspozycje zagrożone na dzień 31.12.2017r. wg wartości bilansowej i pozabilansowej

L.p.	wyszczególnienie	stan ekspozycji na 31.12.2017	prowizja ESP na 31.12.2017	rezerwa na 31.12.2017	Zagrożone ogółem netto
1	ekspozycje zagrożone, w tym:	4647	1	3736	910
a	ekspozycje poniżej standardu	0	0	0	0
b	ekspozycje wątpliwe	0	0	0	0
c	ekspozycje stracone	4647	1	3736	910

10) Uzgodnienie zmian stanów korekt wartości i rezerw z tytułu ekspozycji

Tabela Nr 10 Rezerwy celowe na dzień 31.12.2017r.

T RE ŚĆ	Stan rezerw na początek roku obrotowego	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan rezerw na koniec roku obrotowego
Rezerwy celowe od należności od sektora niefinansowego w tym:	3 253	1 487		931	3 913
- w sytuacji normalnej	160	416		405	171
- pod obserwacją	0	18		11	6
- poniżej standardu	4	34		38	0
- wątpliwe	0	0		0	0
- stracone	3 088	814		166	3 736
- na należności pozabilansowe pod obserwacją	0	5		5	0
- poniżej standardu	0	39		39	0
- stracone	0	162		162	0
OGÓŁEM bilansowe	3 253	1 487		826	3 913
splata z pozabilansu	0	0		105	0
OGÓŁEM	3 253	1 487		931	3 913
Korekta wartości ESP	1004				1224

VI. STOSOWANIE TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO

1) Zasady i procedury dotyczące kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz zakres tych kompensat

Bank Spółdzielczy w Starogardzie Gdańskim nie stosuje kompensowania pozycji bilansowych i pozabilansowych.

2) Zasady i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń i zarządzania nimi

W celu ograniczania ryzyka prawnego i operacyjnego Bank określił szczegółowe zasady ustanawiania prawnych form zabezpieczeń spłaty kredytów w „Instrukcji prawnych form zabezpieczeń wierzytelności banku w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim”.

Wartość oraz adekwatność przyjętych zabezpieczeń spłaty kredytów jest przez Bank oceniana na poziomie uzależnionym od: ich stopnia płynności, długoterminowej stabilności wartości, ewentualnego czasu zbycia zabezpieczenia.

Zabezpieczenie ma na celu zapewnienie bankowi zwrotu przysługującej mu w stosunku do klienta wierzytelności, w razie gdyby nie dokonał on spłaty tej wierzytelności w terminie ustalonym w umowie.

W przypadku DEK prawne zabezpieczenia są stosowane głównie w stosunku do kredytów gotówkowych i są to:

- 1) ubezpieczenia na życie,
- 2) weksel
- 3) poręczenie wekslowe
- 4) poręczenie według prawa cywilnego,
- 5) zabezpieczenie rzeczowe (oprócz hipoteki).

Dla detalicznych ekspozycji kredytowych Bank może odstąpić od przyjęcia zabezpieczenia w następujących sytuacjach:

- 1) dla kredytu gotówkowego – zgodnie z zasadami udzielania kredytów konsumenckich w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim – Podręcznik kredytowy;
  - 2) dla limitu w ROR, limitu karty kredytowej – zgodnie z zasadami udzielania kredytów konsumenckich w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim – Podręcznik kredytowy;
  - 3) dla kredytów gotówkowych okazjonalnych – każdorazowo zgodnie z uchwałą Zarządu Banku.
- 1) Portfel detalicznych ekspozycji niezabezpieczonych nie może przekroczyć limitu określonego na maksymalnie 50% portfela DEK;

W celu ograniczenia ryzyka kredytowego detalicznych ekspozycji kredytowych Bank ustanowił limity wewnętrzne dla łącznej kwoty DEK oraz na poszczególne rodzaje ekspozycji kredytowych.

1. Rodzaje i poziomy limitów zostały ustalone w oparciu o:
  - 1) wyznaczone cele strategiczne w zakresie ryzyka detalicznych ekspozycji kredytowych;

- 2) poziom kredytów zagrożonych w poszczególnych rodzajach ekspozycji kredytowych;
- 3) poziom ryzyka kredytowego związanego z danym czynnikiem ryzyka np. rodzaj produktu, rodzaj zabezpieczenia:
2. Limity ograniczające ryzyko całego portfela detalicznych ekspozycji kredytowych zostały określone jako cele strategiczne w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem.
3. Limity dotyczące określenia maksymalnego poziomu pojedynczej ekspozycji detalicznej Bank określił w obowiązujących zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym.
4. Bank przyjął następujące limity wewnętrzne determinujące strukturę portfela DEK ze względu na rodzaj produktu:
  - 1) kredyty gotówkowe max **90%**;
  - 2) limity w ROR (kredyty odnawialne) max **30%**;
  - 3) karty kredytowe max **4%**.
  - 4) debety w ROR max **1%** (aktualnie nieudzielane).
  - 5) pozostałe max **1%**.
5. W przypadku pozostałych limitów Bank dokonał wyboru kredytów DEK objętych systemem limitowania kierując się zasadą, że ograniczeniem wewnętrznym będą objęte te rodzaje ekspozycji, które wiążą się z większym ryzykiem kredytowym; rodzaj i wysokość limitów przedstawia się następująco:
  - 2) udział detalicznych ekspozycji kredytowych niezabezpieczonych – maksymalnie 50% portfela DEK;
  - 3) udział detalicznych ekspozycji kredytowych udzielonych na warunkach niestandardowych – maksymalnie 10% portfela DEK;
6. Monitorowanie poziomu wykorzystania ustanowionych limitów jest dokonywane, z zastrzeżeniem ust. 9, w okresach kwartalnych, informacja w tym zakresie jest elementem informacji zarządczej dla Rady Nadzorczej i Zarządu Banku.
7. W przypadku przekroczenia ustanowionego limitu podejmowane są działania opisane w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem kredytowym.
Bank nie monitoruje limitów, za wyjątkiem limitów, o których mowa w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem, jeżeli łączna kwota ekspozycji w portfelu DEK stanowi nie więcej niż 8% portfela kredytowego oraz wskaźnik należności zagrożonych portfela DEK kształtuje się poniżej 2,5%.

Opis przyjętych głównych rodzajów zabezpieczeń

Bank stosuje w szczególności następujące zabezpieczenia:

- 1) weksel własny in blanco;
- 2) poręczenie wekslowe (awal);
- 3) poręczenie cywilne;
- 4) gwarancja bankowa;
- 5) przelew (cesja) wierzytelności;
- 6) przewłaszczenie na zabezpieczenie;
- 7) zastaw rejestrowy;
- 8) zastaw finansowy;
- 9) kaucja;
- 10) blokada środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych;
- 11) hipoteka;
- 12) oświadczenie patronackie.

Bank ustala zabezpieczenia w porozumieniu z ustanawiającym biorąc pod uwagę między innymi:

- 1) rodzaj i wysokość zobowiązania oraz okres, na jaki środki zostają przekazane;
- 2) status prawny ustanawiającego;
- 3) sytuację finansową i gospodarczą ustanawiającego oraz podmiotów powiązanych z nim kapitałowo lub organizacyjnie;
- 4) istnienie powiązań organizacyjnych lub gospodarczych pomiędzy kredytobiorcą a ustanawiającym będącym osobą trzecią;
- 5) typowe oraz indywidualne ryzyko związane z przekazaniem środków;
- 6) cechy danego zabezpieczenia wynikające z dotyczących go przepisów prawa oraz umów
o ustanowienie zabezpieczenia (np. sposób ustanowienia zabezpieczenia, przesłanki i zakres odpowiedzialności wynikającej z zabezpieczenia, sposób realizacji uprawnień banku);
- 7) przewidywany nakład pracy banku oraz związane z ustanowieniem zabezpieczenia koszty banku oraz klientów banku;
- 8) realną możliwość oraz długość przewidywanego terminu pełnego zaspokojenia roszczeń banku z przyjętego zabezpieczenia;
- 9) istniejące już obciążenia na rzeczy mającej stanowić przedmiot zabezpieczenia (w przypadku zabezpieczeń rzeczowych) oraz zadłużenie ustanawiającego (w przypadku zabezpieczenia osobistego);
- 10) rynkową wartość zabezpieczenia;
- 11) realną możliwość zaspokojenia się banku z proponowanych zabezpieczeń w trakcie postępowania egzekucyjnego lub upadłościowego.

3) Informacje na temat koncentracji ryzyka kredytowego w ramach podjętych działań w zakresie ograniczenia ryzyka kredytowego

Bank odstępuje od monitorowania i ustanawiania limitów koncentracji w dany region geograficzny z uwagi na mały i jednolity teren działania.

1. Podstawą do określenia limitów koncentracji ekspozycji są normy określone w CRR, którymi są:
  - 1) w jeden podmiot lub podmioty powiązane – maksymalnie 25% uznanego kapitału;
  - 2) wobec członków Rady Nadzorczej, członków Zarządu, pracowników zajmujących stanowisk kierownicze w Banku, podmiotów powiązanych z członkiem Rady Nadzorczej, członkiem Zarządu, pracownikiem zajmującym kierownicze stanowisko – maksymalnie 25% kapitału podstawowego Tier I.
2. Dla celów analiz stopnia przestrzegania limitów koncentracji Bank uwzględnia wartość ekspozycji po uwzględnieniu skutków ograniczania ryzyka kredytowego i wyłączeń.
3. Limitem, o którym mowa w ust.1 pkt1), nie są objęte ekspozycje Banku wobec Banku Zrzeszającego.
4. W celu skutecznego ograniczenia ryzyka, Bank częściowo przyjął limity na poziomie niższym od określonych przepisami prawa:
  - w jeden podmiot lub podmioty powiązane – maksymalnie **20%** uznanego kapitału, z uwzględnieniem zapisów § 21, z zastrzeżeniem, że w indywidualnie uzasadnionych przypadkach dotyczących klientów, którzy jednocześnie posiadają bardzo dobrą sytuację ekonomiczno-finansową i przedstawią bardzo dobre prawne zabezpieczenie kredytu, wskaźnik ten może wynieść maksymalnie **25%** uznanego kapitału;

- wobec członków Rady Nadzorczej, członków Zarządu, pracowników zajmujących kierownicze stanowiska, podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie z członkiem Rady Nadzorczej, członkiem Zarządu, pracownikiem zajmującym kierownicze stanowisko – maksymalnie 25% kapitału podstawowego Tier I, nie więcej niż limit wskazany w ust. 1 pkt 2).

Ponadto zostały w Banku ustalone dodatkowe limity na łączną kwotę ekspozycji wobec jednego podmiotu lub grupy powiązanych klientów:

L.p.	Łączna wartość	Maksymalna wysokość
1)	dużych ekspozycji	350% uznanego kapitału

- Podstawą określenia limitów koncentracji w ten sam sektor gospodarczy oraz wobec klientów prowadzących tę samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami są:
  - ocena ryzyka branży, rodzaju działalności lub rodzaju towarów;
  - historyczne kształtowanie się poziomu wykorzystania limitów;
  - cele strategiczne Banku w zakresie zarządzania ryzykiem koncentracji;
  - stopień szkodowości (wskaźnik kredytów zagrożonych) w danej branży.
- Wysokości limitów ustanowionych na poszczególne sektory gospodarcze, wobec klientów prowadzących tę samą działalność lub dokonujących obrotu tymi samymi towarami przedstawiają się następująco:

Tabela Nr 11

L.p.	Nazwa branży	Maksymalna wysokość
1)	rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	400% uznanego kapitału
2)	górnictwo i wydobywanie	30% uznanego kapitału
3)	przetwórstwo przemysłowe	250% uznanego kapitału
4)	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatycznych; dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	10% uznanego kapitału
5)	budownictwo	100% uznanego kapitału
6)	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	150% uznanego kapitału
7)	transport, gospodarka magazynowa	100% uznanego kapitału
8)	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	50% uznanego kapitału
9)	informacja i komunikacja	10% uznanego kapitału
10)	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	50% uznanego kapitału
11)	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	50% uznanego kapitału
12)	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	10% uznanego kapitału
13)	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	10% uznanego kapitału
14)	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	150% uznanego kapitału
15)	edukacja	10% uznanego kapitału
16)	opieka zdrowia i pomoc społeczna	50% uznanego kapitału

17)	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacja	10% uznanego kapitału
18)	inne	250% uznanego kapitału

Podstawą określenia limitów zabezpieczeń są:

- 1) skala stosowanych przez Bank zabezpieczeń danego rodzaju;
- 2) wielkość ryzyka związana z możliwością zaspokojenia się Banku z przedmiotu zabezpieczenia;
- 3) historyczne (za okres ostatniego roku) kształtowanie się poziomu wykorzystania limitów zabezpieczeń;
- 4) cele strategiczne Banku w zakresie zarządzania ryzykiem koncentracji;
- 5) ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej dostawcy zabezpieczenia;
- 6) stopień szkodowości (wskaźnik kredytów zagrożonych) w dany rodzaj koncentracji;

Wysokości limitów ustanowionych na poszczególne rodzaje zabezpieczenia przedstawiają się następująco:

Tabela Nr 12

ZABEZPIECZENIA RZECZYWISTE	
zastaw	10%
przewłaszczenie	60%
blokada środków	10%
kaucja pieniężna	10%
hipoteka mieszkalna	200%
hipoteka pozostała	700%
ZABEZPIECZENIA NIERZECZYWISTE	
poręczenie	30%
gwarancja	30%
POZOSTAŁE ZABEZPIECZENIA	200%

VII. KORZYSTANIE Z ECAI

Nie dotyczy, Bank nie korzysta z ratingów.

VIII. RYZYKO OPERACYJNE

1) Stosowanie metod wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego

Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka operacyjnego obliczane są przez Bank metodą wskaźnika bazowego. Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego na dzień 31.12.2017r. wynosi 1.885 tys. zł.

2) Podejście do zarządzania ryzykiem operacyjnym

Ryzyko operacyjne w Banku rozumiane jest jako możliwość wystąpienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych; definicja ta obejmuje ryzyko prawne, natomiast nie uwzględnia ryzyka reputacji i ryzyka strategicznego.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje:

- 1) wszystkie obszary działalności Banku, w tym również zlecenie czynności na zewnątrz;
- 2) identyfikację, pomiar i ocenę ryzyka operacyjnego z wykorzystaniem narzędzia samooceny ryzyka operacyjnego w realizowanych procesach,
- 3) monitorowanie i kontrolowanie poziomu ryzyka operacyjnego poprzez system raportowania zdarzeń i strat operacyjnych, monitorowanie stopnia realizacji KRI, w tym wartości progowych w zakresie strat dotyczących rodzajów zdarzeń ryzyka operacyjnego, przeprowadzanie testów warunków skrajnych,
- 4) akceptowanie poziomu ryzyka bądź w uzasadnionych przypadkach podejmowanie działań ograniczających ryzyko.

W systemie zarządzania ryzykiem operacyjnym uczestniczą wszyscy pracownicy Banku, ponieważ dotyczy on wszystkich komórek organizacyjnych Banku.

Metoda wyliczania wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka operacyjnego

1. Punktem wyjściowym dla ustalenia kapitału wewnętrznego na ryzyko operacyjne jest kapitał regulacyjny na ryzyko operacyjne.
2. Kapitałem regulacyjnym na ryzyko operacyjne zabezpieczona została znaczna część ryzyka wynikająca ze skali prowadzonej przez Bank działalności.
3. Bank oblicza dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne z tytułu zagrożenia związanego z jednoczesnym zrealizowaniem się potencjalnych zdarzeń operacyjnych, dla których, w procesie samooceny, spełnione są łącznie poniższe warunki:
  - 1) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka jest wysokie lub bardzo wysokie;
  - 2) skutki ekonomiczne są bardzo wysokie.
4. Bank przeprowadza test warunków skrajnych polegający na założeniu, że jednocześnie zrealizują się potencjalne zdarzenia operacyjne, wyłonione w procesie samooceny, dla których skutki ekonomiczne mają wartość 4, a prawdopodobieństwo wartość minimum 3, opisany szczegółowo w obowiązujących w Banku zasadach zarządzania ryzykiem operacyjnym.
5. W wyniku tego testu obliczana jest strata, która wystąpiłaby w Banku w wyniku zrealizowania się scenariusza, o którym mowa w ust. 4.
6. Dla sytuacji opisanej w ust. 2 Bank tworzy dodatkowy wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne, jeżeli strata, o której mowa w ust. 5, przewyższy poziom kapitału regulacyjnego na ryzyko operacyjne; dodatkowym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne jest różnica pomiędzy obliczoną stratą a regulacyjnym wymogiem kapitałowym na ryzyko operacyjne.

Kapitałem wewnętrznym na ryzyko operacyjne jest suma kapitału regulacyjnego na ryzyko operacyjne oraz dodatkowego wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne, o którym mowa w ust.3.

3) Informacje o sumach strat z tytułu ryzyka operacyjnego odnotowanych w danym roku w podziale na kategorie zdarzeń w ramach rodzaju zdarzenia

Tabela Nr 12 Straty z tytułu ryzyka operacyjnego

Numer zdarzenia	Rodzaj zdarzenia	Straty brutto w tys. zł	Straty netto w tys. zł
1/2017	idemnizacja	0	10

4) Informacje o podjętych działaniach w celu uniknięcia strat w przyszłości

W ramach bieżącego zarządzania ryzykiem operacyjnym redukcja negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych obejmuje m.in. następujące działania zapobiegawcze:

- 1) umowy o wykonywanie czynności należących do zakresu działania Banku przez podmioty zewnętrzne o niskim poziomie ryzyka operacyjnego;
- 2) zabezpieczenie prawne wiarygodności Banku wynikające z umów z klientami i kontrahentami;
- 3) ubezpieczenie na wypadek zdarzeń operacyjnych, zapewniające utrzymywanie ryzyka operacyjnego na poziomie nie zagrażającym bezpieczeństwu funkcjonowania Banku;
- 4) plany utrzymania ciągłości działania na wypadek utraty ciągłości krytycznych procesów, niezbędnych do funkcjonowania Banku.

Obowiązek minimalizacji ryzyka operacyjnego ciąży na każdej jednostce i komórce organizacyjnej Banku i obejmuje:

- 1) wycofanie się ze zbyt ryzykownej działalności lub jej niepodejmowanie;
- 2) ograniczenie rozmiarów działalności obciążonej zbyt wysokim poziomem ryzyka;
- 3) transfer ryzyka, poprzez np. stosowanie ubezpieczeń majątku;
- 4) przyjmowanie odpowiednich mechanizmów kontrolnych.

5) Informacje o najpoważniejszych zdarzeniach operacyjnych

W 2017r. nie wystąpiły zdarzenia operacyjne, w wyniku których strata miałaby znaczący wpływ na wynik finansowy Banku.

IX. EKSPOZYCJE KAPITAŁOWE

Aktywa finansowe :

- a) aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy :
  - **Nie wystąpiły**
- b) aktywa finansowe przeznaczone do obrotu w Banku :
  - **Nie wystąpiły**
    - a) aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności;

Tabela Nr 13 aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Lp.	Nazwa instrumentu finansowego	Wartość bilansowa na dzień 31.12.2016 r.	Wartość bilansowa na dzień 31.12.2017 r.
1.	Bankowe papiery wartościowe i obligacje banków	1 011 338,10	2 017 878,18

2.	Obligacje podmiotów sektora niefinansowego	5 012 500,00	3 712 551,12
3.	Obligacje podmiotów sektora rządowego i samorządowego	2 985 042,91	2 981 039,21
	RAZEM:	9 008 881,01	8 711 468,51

b) aktywa finansowe dostępne do sprzedaży:

Tabela Nr 14 aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Lp.	Nazwa instrumentu finansowego	Wartość bilansowa na dzień 31.12.2016 r.	Wartość bilansowa na dzień 31.12.2017 r.
1.	Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	2 004 716,11	3 001 825,03
	RAZEM:	2 004 716,11	3 001 825,03

Na dzień bilansowy aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności zostały wycenione według ceny nabycia zgodnie z par. 36 ust.3 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 1 października 2010 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży zostały wycenione w wartości godziwej.

Informacja o aktywach finansowych dostępnych do sprzedaży, aktywach i zobowiązaniach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, dla których nie było możliwe ustalenie w sposób wiarygodny wartości godziwej, ze wskazaniem oszacowanej wartości:

- **Nie wystąpiły**

Informacje o zobowiązaniach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wykazując odrębnie:

1) wartość zobowiązań finansowych zakwalifikowanych przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy:

- **Nie wystąpiły**

2) wartość zobowiązań finansowych zakwalifikowanych jako przeznaczone do obrotu:

- **Nie wystąpiły**

3) różnicę pomiędzy wartością bilansową zobowiązań finansowych a wartością, którą bank byłby zobowiązany zapłacić w terminie wymagalności:

- **Nie wystąpiły**

Dane o wartości posiadanych instrumentów finansowych, z uwzględnieniem:

Instrumenty finansowe znajdujące się w obrocie giełdowym (na rynku regulowanym):

- **Nie wystąpiły**

Instrumenty finansowe znajdujące się w obrocie pozagiełdowym:

Tabela Nr 16

Lp.	Nazwa instrumentu finansowego	Wartość wg stanu na 31.12.2016 r.	Wartość wg stanu na 31.12.2017 r.
1.	Obligacje PKN Orlen S.A.	5 012 500,00	3 712 551,12

2.	Obligacje Spółdzielczego Banku Krakowskiego	409 047,91	408 270,02
3.	Bankowe Papiery Wartościowe	602 290,19	1 609 608,16

Papiery wartościowe z nieograniczoną zbywalnością, nie znajdujące się w obrocie na rynku regulowanym:

Tabela Nr 17

Lp.	Nazwa instrumentu finansowego	Wartość wg stanu na 31.12.2016 r.	Wartość wg stanu na 31.12.2017 r.
1.	Akcje Banku Polskiej Spółdzielczości S.A	2 773,00	2 773,00
2.	Obligacje komunalne, w tym:	2 985 042,91	2 981 039,21
	- Powiat Żniński	1 671 811,94	1 669 709,11
	- Gmina Gródek	1 313 230,97	1 311 330,10

Papiery wartościowe z ograniczoną zbywalnością:

- akcje banku zrzeszającego o wartości **2 294 400,00 zł**
- udział w Spółdzielczym Systemie Ochrony SGB o wartości **1 000,00 zł**.

Wartość rynkowa instrumentów finansowych, w przypadku gdy jest różna od wartości wykazywanej w bilansie:

- **Nie wystąpiły**

X. RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ POZYCJI ZAKWALIFIKOWANYCH DO PORTFELA BANKOWEGO

1) Charakter ryzyka stopy procentowej, podstawowe założenia oraz częstotliwość pomiaru ryzyka stopy procentowej

Bank definiuje ryzyko stopy procentowej jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian stóp procentowych na wynik finansowy oraz bilansową wartość zaktualizowaną kapitału.

W ramach ryzyka stopy procentowej Bank wyróżnia następujące kategorie ryzyka:

- 1) **ryzyko przeszacowania**, wynikające z niedopasowania terminów przeszacowania pozycji wrażliwych na zmiany stóp procentowych;
  - 2) **ryzyko bazowe**, spowodowane niedoskonałą korelacją zmian stóp referencyjnych.
- Pozostałe rodzaje ryzyka stopy procentowej tj. ryzyko krzywej dochodowości oraz ryzyko opcji klienta Bank uznaje jako nieistotne. Bank przyjmuje, że zmiana stóp procentowych sama w sobie nie jest źródłem potencjalnych strat; narażenie na negatywne oddziaływanie na wyniki Banku związane jest w najistotniejszym stopniu z występującymi różnicami w wielkościach aktywów i pasywów przeszacowywanych w poszczególnych przedziałach oraz nierównomierną skalą zmian wysokości poszczególnych stóp referencyjnych.

Raporty z zakresu ryzyka stopy procentowej pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka stopy procentowej;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka stopy procentowej zawiera m.in. dane na temat:

- 1) struktury bilansu Banku z punktu narażenia na ryzyko stopy procentowej;
- 2) stopnia niedopasowania terminów przeszacowania aktywów i pasywów wrażliwych na ryzyka stopy procentowej w podziale na poszczególne stopy referencyjne;
- 3) poziomu ryzyka przeszacowania;
- 4) poziomu ryzyka bazowego;
- 5) analizy wskaźników;
- 6) powiązań z innymi rodzajami ryzyka;
- 7) wyników testów warunków skrajnych;
- 8) stopnia realizacji i przestrzegania limitów.

Raporty z zakresu ryzyka stopy procentowej zarówno dla Zarządu jak i Rady Nadzorczej sporządzane są w okresach kwartalnych do końca miesiąca następującego po dacie kończącej kwartał kalendarzowy.

2) Zmiany wyniku finansowego

Na podstawie wykonanej analizy ryzyka stopy procentowej na dzień 31.12.2017 roku zmiana wyniku odsetkowego w okresie 12 miesięcy od dnia analizy będzie następująca:

Uwzględniając ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania przy dodaniu mnożników, potencjalne zmiany dochodu odsetkowego na skutek zmian stóp procentowych są następujące (przy uwzględnieniu opóźnienia w czasie decyzji Zarządu dot. zmiany oprocentowania aktywów i pasywów):

- przy wzroście stóp procentowych o 1 pp. zmiana wyniku wyniesie (-87) tys. zł - jest to efekt dodatniej luki w okresie 12 miesięcy, natomiast przy spadku stóp o tę samą wielkość zmiana wyniku wyniesie (-1 740) tys. zł;
- przy założeniu spadku stóp procentowych o 2 pp., zmiana wyniku odsetkowego wyniesie (-3 883) tys. zł;

Uwzględniając ryzyko bazowe przy dodaniu mnożników, a więc nierównomierne oprocentowanie aktywów i pasywów w Banku;

- przy założonym wzroście stóp procentowych NBP o 1 pp., zmiana wyniku odsetkowego wyniesie 959 tys. zł,
- przy spadku stóp o tę samą wielkość zmiana wyniku wyniesie 246 tys. zł;
- przy założeniu spadku stóp procentowych o 2 pp., zmiana wyniku odsetkowego wyniesie 861 tys. zł;

Uwzględniając jednocześnie ryzyko przeszacowania oraz ryzyko bazowe, a więc nierównomierne zmiany oprocentowania aktywów i pasywów w Banku, przy założonej zmianie stóp procentowych NBP o 1 pp., zmiana wyniku odsetkowego wyniesie 871 tys. zł, stanowiąc 3,30% funduszy własnych;

Biorąc pod uwagę wyliczenie zmiany wyniku odsetkowego przy ryzyku niedopasowania terminów przeszacowania na poziomie (-87) tys.zł. (przy założonym jednoczesnym spadku wszystkich stóp procentowych w Banku o 1 pp.), samo ryzyko bazowe, rozumiane jako nierównomierna zmiana oprocentowania aktywów i pasywów Banku, daje spadek wyniku odsetkowego w wysokości łącznej 784 tys. zł (jako rozpiętość od (-87) tys.zł do 871 tys. zł);

Niekorzystnym byłby nagły spadek stóp procentowych o 2 pp. (test warunków skrajnych) zmiana dochodu z tytułu ryzyka przeszacowania i ryzyka bazowego łącznie wyniesie (-3 022) tys. zł, stanowiąc 11,5% funduszy własnych;

Biorąc pod uwagę powyższe wielkości, poziom ryzyka stopy procentowej z tytułu niedopasowania w przedziałach przeszacowania i ryzyka bazowego łącznie jest istotny.

XI. POLITYKA ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ

„Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim” zatwierdza i weryfikuje Rada Nadzorcza. Wdrożenie polityki podlega raz w roku przeglądowi dokonywanemu przez audyt wewnętrzny. Wyniki z tego przeglądu przedstawiane są w formie raportu Radzie Nadzorczej. Stosowany w Banku system wynagradzania osób zajmujących stanowiska kierownicze nie zawiera elementów zachęcających pracowników do podejmowania nadmiernego ryzyka. Bank z uwagi na profil działania, charakter posiadanych w ofercie produktów oraz skalę działalności na rynku bankowym ustalił, iż „Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Starogardzie Gdańskim” dotyczyć będzie członków Zarządu Banku. Bank dokonał i raz w roku dokona analizy stanowisk, wymienionych w treści Uchwały KNF 258/2011 (zwanej dalej Uchwałą) oraz określi krąg pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku, jak również dokonał i raz w roku dokona analizy zasadności wprowadzenia systemu wynagradzania pracowników opartego na zmiennym składniku wynagrodzeń w odniesieniu do innych stanowisk.

Po dokonaniu powyższej analizy, przyjmuje się, że osobami mającymi istotny wpływ na profil ryzyka Banku są członkowie Zarządu Banku. Do obowiązującego w Banku systemu wynagradzania członków Zarządu wprowadza się zmienny składnik wynagrodzenia w rozumieniu Uchwały, o której mowa powyżej „Wprowadzenia”-regulaminową premię roczną. Regulaminowa premia roczna, przyznawana jest na podstawie oceny efektów pracy członka Zarządu Banku przy zastosowaniu kryteriów wskazanych w części dotyczącej „Zasad oceny członka Zarządu”. Oceny, Rada Nadzorcza dokonuje najpóźniej do końca II kwartału roku następującego po okresie oceny. W sytuacji, gdy Bank objęty został programem naprawczym w rozumieniu przepisów Prawa bankowego, jest w likwidacji lub ogłoszono upadłość Banku oraz w przypadku negatywnej oceny efektów pracy członka Zarządu Rada Nadzorcza może:

- 1) zmniejszyć lub nie przyznawać premii rocznej,
- 2) zmniejszyć lub nie wypłacać odroczonej części premii rocznej (w przypadku, gdy Bank dokonuje odroczenia części przyznanej premii rocznej)

Ocena efektów pracy członka Zarządu Banku dokonywana jest po zakończeniu roku obrotowego i obejmuje 3 lata, tzn. rok miniony oraz 2 poprzednie.

Kryteriami oceny efektów pracy są:

- 1) jakość portfela kredytowego,
- 2) realizacja planu finansowego Banku,
- 3) realizacja przyjętej strategii (kierunków działania).

Jakość portfela kredytowego mierzona jest procentowym udziałem kredytów zagrożonych (suma ekspozycji zaklasyfikowanych do 2, 3 i 4 grupy ryzyka) w portfelu kredytów udzielonych podmiotom niefinansowym.

Pozytywna ocena uwarunkowana jest od łącznego spełnienia następujących przesłanek:

- 1) utrzymania udziału, na poziomie nie przewyższającym średniego udziału w Spółdzielczej Grupie Bankowej o więcej niż 20%,
- 2) realizacji planu finansowego Banku,
- 3) realizację przyjętej strategii (kierunków działania)

Oceny dokonywane są dwuetapowo. tj. w momencie przyznania premii oraz w momencie uruchomienia części odroczonej. Przy ocenie pracy członka Zarządu Banku Rada Nadzorcza uwzględnia zweryfikowany przez biegłego rewidenta wynik finansowy netto.

Wysokość premii rocznej nie może stanowić znaczącej części wynagrodzenia członka Zarządu Banku. Łączna kwota premii rocznej dla członków Zarządu Banku ustalana jest w wysokości 5 % rocznego zweryfikowanego przez biegłego rewidenta wyniku finansowego netto z zastrzeżeniem, że wysokość premii nie może być większa niż 25 % osiągniętego w danym roku przez członka Zarządu wynagrodzenia zasadniczego. Wypłata części odroczonej premii rocznej następuje po dokonaniu pozytywnej oceny jakości portfela kredytowego za okres oceny przy uwzględnieniu aktualnego wyniku finansowego netto Banku (w przypadku, gdy Bank dokonuje odroczenia części przyznanej premii rocznej).

Rada Nadzorcza podejmuje decyzje o przyznaniu premii rocznej w formie uchwały dla poszczególnych członków Zarządu Banku na zasadach określonych w „Regulaminie wynagradzania członków Zarządu”. 60% premii rocznej wypłacane jest niezwłocznie po przyznaniu, z zastrzeżeniem. Przyjmuje się trzyletni okres odroczenia pozostałej (poza wypłaconą) częścią premii rocznej. Rada Nadzorcza dokonuje weryfikacji poziomu przyznanej części odroczonej premii rocznej oraz podejmuje decyzje o jej wypłacie. Część odroczonej premii rocznej akceptowana jest przez Radę Nadzorczą pod warunkiem spełnienia kryterium wskazującego, że akceptowalny poziom ryzyka kredytowego nie został przekroczony (np. wskaźnik kredytów zagrożonych w portfelu kredytów udzielonych podmiotom niefinansowym). Odroczonej części premii zostaje rozłożona na 3 równe roczne raty płatne z dołu. Ustanie stosunku pracy członka Zarządu Banku w okresie oceny nie powoduje pozbawienia go prawa do części odroczonej premii rocznej. W takiej sytuacji, ocena pracy członka Zarządu Banku pod kątem wypłaty części odroczonej premii rocznej, obejmuje okres pełnienia funkcji członka Zarządu Banku oraz konsekwencje podjętych w tym okresie decyzji. Wypłata premii rocznej następuje jednorazowo (część premii rocznej nie jest odraczana), jeżeli w roku podlegającym ocenie spełniony jest jeden z poniższych warunków: suma bilansowa Banku nie przekracza kwoty 500 mln PLN; dynamika portfela kredytowego Banku rok do roku nie przekracza 130 %.

Tabela Nr 18 Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze oraz pracowników, których działania mają istotny wpływ na profil ryzyka Banku

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota
		w tys. zł
1	Wynagrodzenia ogółem, w tym:	665
1a	Wynagrodzenia stałe	559
1b	Wynagrodzenia zmienne, w tym:	
	- pieniężne	106
	- inne	0
2	Wynagrodzenia z odroczoną wypłatą:	0
a/	- część przyznana	0
b/	- część nieprzyznana	0
3	Liczba osób uzyskujących odprawę	0
4	Wartość odpraw	0
5	Najwyższa wypłata odprawy	0

XII. DŹWIGNIA FINANSOWA

Wskaźnik dźwigni finansowej dla Banku według stanu na dzień 31.12.2017r. wynosi 6,08%

Wskaźnik dźwigni finansowej to wyrażony w procentach udział kapitału Tier I w łącznej kwocie aktywów według wartości bilansowej, powiększonej o łączną kwotę zobowiązań pozabilansowych udzielonych.

Ryzyko nadmiernej dźwigni - ryzyko wynikające z podatności instytucji na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących jej plan biznesowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny jej pozostałych aktywów.

XIII. RYZYKO PŁYNNOŚCI

W procesie zarządzania ryzykiem płynności w Banku uczestniczą:

1. **Rada Nadzorcza** – która:

- 1) w ramach pełnionego nadzoru dokonuje okresowej oceny i nadzoruje wszystkie aspekty polityki zarządzania ryzykiem płynności w Banku;
- 2) zatwierdza cele strategiczne w zarządzaniu ryzykiem płynności, zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem;

- 3) ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem płynności na podstawie okresowej, syntetycznej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank;
  - 4) zatwierdzanie scenariuszowych planów awaryjnych płynności.
2. **Zarząd:**
- 1) zapewnia skuteczne działanie systemu zarządzania ryzykiem płynności;
  - 2) zatwierdza zasady zarządzania ryzykiem płynności;
  - 3) wyznacza osoby odpowiedzialne za opracowanie, wprowadzenie i aktualizację zasad, o których mowa w pkt 2;
  - 4) odpowiada za utrzymanie ryzyka płynności na poziomie nie przekraczającym poziomu akceptowalnego przez Radę Nadzorczą wyrażonego apetytem i tolerancją na ryzyko.
3. **Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami(ALCO)**, który:
- 1) opiniuje poziom limitów;
  - 2) identyfikuje potrzeby zmian w polityce płynnościowej Banku;
  - 3) wydaje rekomendacje dla komórki zarządzającej mające na celu właściwe kształtowanie poziomu ryzyka płynności Banku;
  - 4) ocenia poziom ryzyka płynności Banku i wydaje rekomendacje Zarządowi.
4. **Zespół Zarządzania Ryzykiem Analiz i Sprawozdawczości** – będący komórką monitorującą ryzyko płynności, wykonujący zadania związane z:
- 1) okresowym weryfikowaniem i aktualizowaniem niniejszej procedury oraz przygotowywaniem propozycji zmian procedury dla Zarządu, w tym weryfikowaniem i aktualizowaniem metod pomiaru ryzyka płynności oraz poziomu limitów;
  - 2) zapewnieniem zgodności niniejszej procedury ze strategią działania Banku i strategią zarządzania ryzykiem;
  - 3) proponowaniem wysokości przyjętych limitów;
  - 4) dokonywaniem pomiaru i monitorowaniem poziomu ryzyka, w tym płynności średnio i długoterminowej, przeprowadzaniem testów warunków skrajnych, pogłębioną analizą płynności długoterminowej;
  - 5) analizą wskaźników służących ocenie poziomu ryzyka płynności
  - 6) monitorowaniem stopnia wykorzystania limitów;
  - 7) wyznaczaniem nadzorczych miar płynności oraz wskaźników LCR i wewnętrznego NSFR;
  - 8) oceną nowych produktów bankowych w zakresie potencjalnego wpływu na ryzyko płynności,
  - 9) opracowywaniem scenariuszy sytuacji kryzysowych;
  - 10) sporządzaniem raportów dla Zarządu i Rady Nadzorczej.
5. **Zespół Rachunkowo-Finansowy**– będący komórką zarządzającą ryzykiem płynności, wykonujący zadania związane z optymalnym zarządzaniem środkami Banku oraz wywiązywaniem się Banku z zawartych umów, w tym zagospodarowywaniem nadwyżek środków.
6. Pozostałe komórki lub osoby odpowiedzialne za:
- 1) kontrolę i utrzymywanie limitów kasowych;
  - 2) sporządzanie wykazu kredytów do ewentualnej odsprzedaży na potrzeby Planu awaryjnego;

przekazywanie do komórki zarządzającej informacji niezbędnych do sporządzania prognozy przepływów pieniężnych, zgodnie z zasadami przyjętymi w Banku.

W ramach oceny struktury, trendów źródeł finansowania działalności, wyznaczane i monitorowane są między innymi wskaźniki:

- 1) depozyty / suma bilansowa;

- 2) depozyty podmiotów sektora niefinansowego / suma bilansowa;
- 3) depozyty instytucji rządowych i samorządowych / suma bilansowa;
- 4) depozyty podmiotów sektora finansowego (bez banków) / suma bilansowa;

Przeprowadzona analiza struktury i stabilności źródeł finansowania działalności Banku na dzień 31.12.2017r. wykazała wzrost sumy bilansowej Banku o 10,1% do analogicznego okresu roku poprzedniego i o 1,2% do poprzedniego kwartału w tym:

- wzrost depozytów o 10,4% w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego i o 1,2% do poprzedniego kwartału;
- wzrost kapitałów (fundusze) Banku o 7,6% w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego i spadek o 3,9% w stosunku do poprzedniego kwartału;

Stabilność depozytów na przestrzeni roku wzrosła o 9,61% i ukształtowała się na poziomie 86,1%. Zrywalność depozytów terminowych średnio w IV kwartale br. wyniosła 2,71% przy limicie 5% co stanowi wykorzystanie limitu w wysokości 54,2%.

Ograniczanie ryzyka płynności

Celem ograniczania ryzyka płynności Bank wprowadził szereg limitów, pozwalających na wdrożenie w odpowiednim momencie mechanizmów zapobiegających powstaniu nadmiernego ryzyka.

Poziom limitów został dostosowany do akceptowalnego poziomu ryzyka określonego przez Radę Nadzorczą oraz tolerancji na ryzyko.

Wysokość limitów została określona na podstawie:

- 1) powtarzalności operacji prowadzonych przez klientów Banku;
- 2) planowanego rozwoju działalności kredytowej i depozytowej Banku, w tym rozwoju działalności walutowej Banku;
- 3) zmian w zakresie produktowej oferty kredytowej i depozytowej;
- 4) analiza danych historycznych w zakresie struktury terminowej i podmiotowej podstawowych źródeł finansowania działalności Banku;
- 5) analiza danych historycznych w zakresie danych będących podstawą do wyznaczania wewnętrznych limitów;
- 6) wyników testów warunków skrajnych;
- 7) wyniki szacowania kapitału wewnętrznego na ryzyko płynności;
- 8) przewidywanej ekspozycji na ryzyko płynności, wynikającej z planów strategicznych i rocznych planów finansowych Banku;

planowanych zmian w otoczeniu makroekonomicznym

Stopień przestrzegania limitów

Podstawowymi limitami, w zakresie których Bank nie dopuszcza sytuacji ich przekraczania są limity regulacyjne dotyczące:

- a) nadzorczych miar płynności o sumie bilansowej powyżej 200 mln zł.- wartość na dzień 31.12.2017r.;

Miary płynności		Wartość Minimalna wg KNF	Wartość
M1	Luka płynności krótkoterminowej $((A1+A2)-B5)$	0,00	21 903
M2	Współczynnik płynności krótkoterminowej $((A1+A2)/B5)$	1,00	1,19
M3	Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych funduszami własnymi $(B1/A5)$	1,00	1,69
M4	Współczynnik pokrycia aktywów niepiętnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi $((B1+B2)/(A5+A4))$	1,00	1,48

- b) limit wskaźnika LCR, który pokazuje w jakim stopniu Bank jest zabezpieczony przed sytuacją skrajną, która utrzymuje się przez okres 30 dni, wynikającą z zakłócenia równowagi pomiędzy wpływami i wypływami płynności - poziom wskaźnika LCR na dzień analizy wyniósł 266% przy limicie SSO min 80% w 2017r.

Pozostałe limity.

- 1) udział zobowiązań pozabilansowych udzielonych w sumie bilansowej – max **15%**; - wykonanie 9,3%;
- 2) udział łącznej kwoty środków zgromadzonych przez dużych deponentów w bazie depozytowej – max **20%** - wykonanie 1%;
- 3) udział depozytów powiększonych o fundusze własne w kredytach powiększonych o majątek trwały – min 105% - wykonanie 175,6%;
- 4) wewnętrzny wskaźnik NSFR – minimum 100% - wykonanie 186,7%;
- 5) stan gotówki w kasach i bankomatach - limit określany jest poprzez górną granicę stanu gotówki na koniec dnia operacyjnego i wyznaczany jest dla każdej waluty oddzielnie. Na dzień analizy wystąpiło przekroczenie zapasu gotówki w bankomacie w Skarszewach i Nowej Karczmie oraz w Filii nr 1 Oddział Skarszewy ogółem na kwotę 12 389,01 zł;
- 6) stan środków na rachunku bieżącym Banku - z nadwyżek środków automatycznie zakładana jest lokata o terminie overnight, która w analizowanym kwartale najwyższą wartość osiągnęła w dniu 22.11.2017 r. na kwotę 8 328 tys.zł.

Stopień niedopasowania terminów płatności pozycji bilansowych i pozabilansowych

Zestawieniem niedopasowania terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów oraz zobowiązań pozabilansowych jest luka urealniona, której limity wskaźników płynności skumulowanej na dzień analizy zostały zachowane i wyliczona luka skumulowana do 1 roku liczona od pierwszych przedziałów czasowych (luka skumulowana „od początku”) wskazuje

wartość dodatnią, co oznacza nadwyżkę aktywów nad pasywami i Bank ma możliwość wykorzystywania nadwyżki płynności z przedziałów krótkich w dalszych okresach czasowych.

Luka skumulowana powyżej 1 roku liczona od ostatnich przedziałów czasowych (luka skumulowana „od końca”) w przedziałach powyżej 1 roku do 20 lat wskazuje wartość ujemną (nadwyżka pasywów nad aktywami), a w przedziałach od 5 do 10 lat i powyżej 20 lat wystąpiła luka dodatnia, która spowodowała minimalne przekroczenie limitu o 0,02 %. Bank ma możliwość wykorzystania nadwyżki płynności z przedziałów dalszych, które obejmują fundusze własne Banku w krótszych przedziałach czasowych.

Dodatkowo, na bazie luki płynności po urealnieniu terminów płatności aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych, Bank sporządza dynamiczną lukę płynności w perspektywie najbliższego roku uwzględniając plan finansowy, który zawiera trendy i cykliczność z poprzednich lat.

Po przeprowadzonej analizie dynamicznej luki płynności limity wskaźników płynności skumulowanej do 1 roku obniżyły się w porównaniu do limitów luki urealnionej lecz zostały zachowane w granicach limitu 1,0.

Bank dodatkowo monitoruje limit wskaźnika globalnej luki płynności (skumulowane aktywa/ skumulowane pasywa począwszy od pierwszego do ostatniego przedziału czasowego) na poziomie minimum 1.

Na dzień 31.12.2017r. wskaźnik wyniósł 0,99 i minimalnie Bank nie dotrzymał limitu 1,0 czyli nie posiada wystarczającej kwoty aktywów (-6,1 mln) do pokrycia swoich zobowiązań.

Testy warunków skrajnych

W ramach pomiaru ryzyka Bank przeprowadza w okresach kwartalnych następujące testy warunków skrajnych:

- 1) wrażliwości – w oparciu o które szacowany jest kapitał wewnętrzny oraz wykonywany jest pomiar wpływu zmian parametrów makroekonomicznych na poziom ryzyka płynności;
- 2) scenariuszowe – w oparciu o które budowane są awaryjne plany płynności oraz wyznaczany jest poziom bufora płynności;
- 3) odwrócone – w oparciu o które wykonywane są doraźne analizy problemowe.

Podstawą do budowy testów scenariuszowych są scenariusze warunków skrajnych, określone w trzech wariantach:

- 1) wewnętrznym, którymi są:
  - a) utrata zaufania do Banku, będąca m.in. wynikiem pojawienia się negatywnych informacji o sytuacji finansowej Banku lub o sposobie prowadzenia przez Bank działalności,
  - b) wzrost kredytów przeterminowanych,
  - c) zła sytuacja finansowa Banku przejawiająca się groźbą powstania bieżącej straty finansowej,
  - d) awarie systemów komputerowych, brak połączeń telekomunikacyjnych, brak zasilenia energetycznego lub wyłączeniami;
- 2) systemowym, którymi są:
  - a) zatory płatnicze powstałe w podmiotach będących klientami Banku,
  - b) wzrost zapotrzebowania rynku na depozyty – „wojna depozytowa”,

- c) wzrost rynkowych stóp procentowych,
  - d) zakłócenia rozliczeniowe na rynku międzybankowym;
- 3) mieszanym, którymi są:
- a) zła sytuacja finansowa Banku oraz wzrost zapotrzebowania rynku na depozyty,
  - b) wzrost kredytów zagrożonych oraz zatory płatnicze powstałe w podmiotach będących klientami Banku.
1. Dla każdego scenariusza Bank określa:
    - 1) wpływ sytuacji skrajnej na poziom płynności Banku;
    - 2) wielkość potrzebnych aktywów nieobciążonych oraz dodatkowych źródeł finansowania opisane szczegółowo w załączniku nr 2.
  2. Scenariusze warunków skrajnych stanowią podstawę do budowy awaryjnych planów płynności.

Bank przeprowadza odwrócone testy warunków skrajnych polegające na:

- 1) określeniu poziomu spadku wartości aktywów, który spowodowałby sytuację niewypłacalności Banku tj. obniżenie limitu, o którym mowa w § 44 ust.1 poniżej 1;
  - 2) określenie poziomu wzrostu kredytów długoterminowych, który spowodowałby przekroczenie limitu luki niedopasowania dla przedziału powyżej 5 lat;
1. W teście wrażliwości Bank bada jak wpływ depozytów, w okresie do 30 dni, oszacowany w oparciu o test, o którym mowa w § 33 ust. 1 pkt 1 lit. a) wpłynie na wskaźnik LCR.
  2. Koszt przywrócenia wskaźnika LCR do minimalnego, wymaganego przepisami poziomym, stanowiący jednocześnie podstawę do oszacowania kapitału wewnętrznego, obliczany jest według następujących zasad:
    - 1) skorygowanie wskaźnika LCR poprzez zamianę kwoty z tytułu wpływu depozytów na kwotę wynikającą z ust. 1;
    - 2) wyznaczenie brakującej kwoty aktywów płynnych, jeżeli wpływ depozytów spowoduje spadek wskaźnika LCR poniżej minimalnego, wymaganego przepisami poziomym;
    - 3) wyznaczenie kosztu (w skali 12 miesięcy) jako iloczyn kwoty niedoboru, o której mowa w pkt 2 oraz różnicy stawek pomiędzy oprocentowaniem kredytu obrotowego w rachunku kredytowym udzielanego przez Bank Zrzeszający i stopą referencyjną NBP (jeżeli ta różnica jest dodatnia, w przeciwnym wypadku jest 0).

Bank raz w roku przeprowadza test polegający na pomiarze wpływu zmian parametrów makroekonomicznych na poziom płynności; ogólne założenia w zakresie przeprowadzania przez Bank Zrzeszający prognoz makroekonomicznych, a następnie mikroekonomicznych, zostały zawarte w obowiązującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem.

Test przeprowadzany jest według zasad opisanych powyżej przy założeniu wpływu depozytów wynikającego ze zmian otoczenia makroekonomicznego (wskaźnik wpływu podany przez Bank Zrzeszający).

Opisany test przeprowadzany jest raz w roku wg stanu na koniec roku, do końca pierwszego kwartału kolejnego roku kalendarzowego.

Częstotliwość i rodzaj sprawozdawczości w zakresie ryzyka płynności

Raporty z zakresu ryzyka płynności pozwalają Zarządowi i Radzie Nadzorczej na m.in.:

- 1) monitorowanie z odpowiednią częstotliwością poziomu ryzyka, w tym przyjętych limitów;
- 2) kontrolę realizacji celów strategicznych w zakresie ryzyka płynności;
- 3) ocenę skutków podejmowanych decyzji;
- 4) podejmowanie odpowiednich działań w celu ograniczania ryzyka.

System informacji zarządczej z zakresu ryzyka płynności zawiera m.in. dane na temat:

- 1) struktury i stabilności źródeł finansowania działalności Banku, ze szczególnym uwzględnieniem depozytów;
- 2) stopnia niedopasowania terminów płatności pozycji bilansowych i pozabilansowych;
- 3) wpływu pozycji pozabilansowych na poziom ryzyka płynności;
- 4) poziomu aktywów nieobciążonych;
- 5) analizy wskaźników płynności;
- 6) ryzyka związanego z płynnością długoterminową;
- 7) wyników testów warunków skrajnych;
- 8) stopnia przestrzegania limitów.

XIV. SPEŁNIENIE WYMOGÓW OKREŚLONYCH W art. 22aa Ustawy Prawo Bankowe

Członkowie Rady Nadzorczej w zakresie powołanego Komitetu Audytu nie spełniają wymogów określonych w art. 22aa. Ustawy Prawo Bankowe. Natomiast odnośnie pozostałej działalności/obowiązków Rada Nadzorcza spełnia wymogi w/w Ustawy, oraz daje rękojmię należytego wykonania wszystkich powierzonych im obowiązków.

XV. SYSTEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

1. Struktura organizacyjna systemu kontroli wewnętrznej

System kontroli wewnętrznej obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku i jest dostosowany do charakteru i profilu ryzyka i skali działalności Banku.

Zarząd Banku odpowiada za zaprojektowanie, wprowadzenie oraz zapewnienie we wszystkich jednostkach/komórkach/stanowiskach organizacyjnych Banku, funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, który obejmuje funkcję kontroli i komórkę do spraw zgodności.

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego systemu kontroli wewnętrznej oraz odpowiedzialna jest za monitorowanie jego skuteczności.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się liniach obrony (poziomach).

Na pierwszą linię obrony składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem, powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank. Komórki pierwszej linii obrony odpowiedzialne są za projektowanie i zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych,

w szczególności w procesach biznesowych funkcjonujących w Banku oraz zgodności postępowania z regulacjami.

Na drugą linię obrony składa się zarządzanie przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach i komórkach organizacyjnych niezależne od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie. Druga linia obrony odpowiedzialna jest m.in. za monitorowanie bieżące przyjętych mechanizmów kontrolnych, przeprowadzanie pionowych testów mechanizmów kontrolnych, ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych, matryce funkcji kontroli, prowadzenie rejestru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz raportowanie o tych nieprawidłowościach.

Trzecią linię obrony stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez Spółdzielczy System Ochrony SGB. Audyt wewnętrzny odpowiedzialny jest za badanie oraz ocenę adekwatności i skuteczności mechanizmów kontroli i niezależnego monitorowania ich przestrzegania odpowiednio w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, zarówno w odniesieniu do systemu zarządzania ryzykiem, jak i systemu kontroli wewnętrznej.

2. Stosowane mechanizmy kontrolne

Na wszystkich poziomach, w ramach systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej stosowane są odpowiednie mechanizmy kontrolne lub niezależne monitorowanie ich przestrzegania.

Mechanizmy kontrolne przyjęte w Banku wbudowane są w funkcjonujące procesy, czynności, w codzienną działalność operacyjną Banku. Proces projektowania, zatwierdzania i wprowadzania w Banku mechanizmów kontrolnych jest odpowiednio udokumentowany i umożliwia przypisanie komórkom organizacyjnym odpowiedzialności za realizację zadań w poszczególnych etapach tego procesu.

W Banku zapewniona jest niezależność monitorowania pionowego poprzez jednoznaczne wyodrębnienie linii obrony oraz poziomego poprzez rozdzielanie zadań dotyczących stosowania danego mechanizmu kontrolnego i niezależnego monitorowania jego przestrzegania w ramach danej linii. Za monitorowanie odpowiednio: poziome (weryfikacja bieżąca, testowanie) w ramach danej linii odpowiedzialni są wyznaczeni pracownicy, w tym kierownicy jednostek/komórek organizacyjnych oraz pionowe pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony odpowiada komórka kontroli wewnętrznej/ds. testowania pionowego oraz komórka do spraw zgodności. Monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmuje weryfikację bieżącą i testowanie w ramach monitorowania pionowego i poziomego z uwzględnieniem:

- celów systemu kontroli wewnętrznej,
- złożoności procesów, w tym zwłaszcza procesów istotnych,
- liczby, rodzaju i stopnia złożoności mechanizmów kontrolnych,
- ryzyka zaistnienia nieprawidłowości,
- zasobów poszczególnych linii obrony, w tym kwalifikacji, doświadczenia i umiejętności pracowników tych linii,
- zasady proporcjonalności.

3. Ocena adekwatności i skuteczności systemu

Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym funkcji kontroli, komórki do spraw zgodności oraz wyników audytu przeprowadzonego przez komórkę audytu wewnętrznego. Dokonując oceny, Rada Nadzorczej bierze pod uwagę informacje przekazane przez Zarząd o sposobie wypełniania zadań przez pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz komórki do spraw zgodności ze szczególnym uwzględnieniem:

- adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnieniu osiągnięcia każdego z celów systemu kontroli wewnętrznej,
- skali i charakterze nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym o podjętych środkach naprawczych i dyscyplinujących,
- zapewnienia niezależności komórce do spraw zgodności,
- zapewnienia środków finansowych niezbędnych do skutecznego wykonywania przez pracowników komórki zgodności oraz do systematycznego podnoszenia kwalifikacji oraz zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników tej komórki.

Oświadczenie Zarządu

Zarząd Banku Spółdzielczego w Starogardzie Gdańskim niniejszym oświadcza, że ustalenia opisane w Ujawnieniu są adekwatne do stanu faktycznego, a stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu ryzyka i strategii ryzyka Banku.

Podpisy Członków Zarządu:

Data	Imię i nazwisko	Podpis
04.04.2018r.	Zenon Błański Prezes Zarządu	.....
04.04.2018r.	Kazimierz Knasiak Wiceprezes Zarządu ds. finansowych	.....
04.04.2018r.	Barbara Cejrowska Wiceprezes Zarządu ds. handlowych	.....